İZMİR ASKERÎ CASUSLUK DAVASI SONRASINDAKİ YARGILAMA

SAVUNMA HAKKI, KİŞİ ÖZGÜRLÜĞÜ VE BİREYSEL CEZA SORUMLULUĞU

İnsan Hakları İnceleme Raporu

Security Studies and Rule of Law Association
(SRL Swiss)

Security Studies and Rule of Law Association (SRL Swiss), İsviçre Medeni Kanunu'nun 60–79. maddeleri uyarınca kurulmuş, Cenevre merkezli, kâr amacı gütmeyen ve siyasi nitelik taşımayan bir sivil toplum kuruluşudur. Dernek; insan haklarının korunması, hukukun üstünlüğü ilkelerinin güçlendirilmesi ve güvenlik politikalarının temel haklarla uyumunun değerlendirilmesi alanlarında faaliyet göstermektedir.

21 Ekim 2026

1. DAVANIN ARKA PLANI VE YARGILAMANIN KONUSU

İzmir askerî casusluk davasının başlangıcında, askerî belgeler hakkında açılmış bir soruşturma değil, 10 Ağustos 2010 tarihli bir ihbar üzerine yürütülen fuhuş, şantaj ve insan ticareti iddiaları bulunuyordu. İzmir Cumhuriyet Başsavcılığının 2010/640 sayılı soruşturmasında iletişimin denetlenmesi ve fiziki takip işlemleri yapıldı. Soruşturma, sonraki aşamalarda askerî bilgi ve belgelerin temini iddialarını da kapsayacak şekilde genişledi. Mayıs 2012'de yapılan aramalar ve ele geçirildiği bildirilen dijital materyaller, kamuoyunda "İzmir askerî casusluk davası" olarak bilinen yargılamanın temelini oluşturdu. [1]

Asker ve sivillerin yargılandığı askerî casusluk yargılamasında 26 Şubat 2016'da beraat kararı verildi. Buna paralel olarak, askerî casusluk soruşturmasını yürüten polislerin işlemleri hakkında ayrı soruşturmalar açılmıştı. Bu ikinci süreçte soruşturmanın bir suç örgütünü ortaya çıkarmak için değil, örgütsel amaçlarla kişilere suç isnat etmek için yürütüldüğü ileri sürüldü. İletişimin denetlenmesi talepleri, arama tutanakları, dijital incelemeler ve görevlilerin birbirleriyle ilişkileri bu kez polisler hakkındaki suçlamaların konusu oldu. [1, 2]

Bu rapor, askerî casusluk soruşturmasında görev yapan polisler ve bağlantılı dosyalardaki diğer kamu görevlileri hakkında yürütülen ceza yargılamasını incelemektedir. Metinde "askerî casusluk yargılaması", asker ve siviller hakkında yürütülen ve 26.2.2016'da beraatle sonuçlanan davayı; "kamu görevlileri hakkındaki yargılama" ise İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 29.5.2019'da hüküm kurduğu davayı ifade eder. Bu iki davanın tarafları, isnatları ve sonuçları ayrı değerlendirilmiştir.

Askerî casusluk yargılamasındaki sanıkların sahte delil, hukuka aykırı dinleme ve özgürlükten yoksun bırakılma iddiaları etkili biçimde araştırılmalıdır. Bu yükümlülük, kamu görevlileri hakkındaki yargılamada savunma güvencelerinin korunmasıyla birlikte geçerlidir. Asker ve sivillerin beraat etmiş olması, belirli bir görevlinin bilerek delil ürettiğini kanıtlamaz. Kamu görevlisinin fiili, bilgisi ve iradesi bireysel delillerle ortaya konulmalıdır.

İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2016/97 sayılı ana davasına E.2016/106 sayılı dava birleştirildi. Farklı görev ve soruşturmalardaki kişiler; örgüt isnadının yanında sahtecilik, iftira, suç uydurma, kişisel veri, özel hayat ve haberleşme suçlarıyla yargılandı. Çok sanıklı yapı, ortak bir delil veya sorumluluk bulunduğu anlamına gelmez. [2, 3]

İddianame ve hükümlerde örgüt isnadı "FETÖ/PDY" adıyla kurulmuştur; bu, Türk makamlarının Gülen hareketiyle ilişkilendirdiği yapılanmaya verdiği addır. Yargılananlar polislerle sınırlı değildir; sanık Mesut Kesen gibi başka kamu görevlerinde bulunan kişiler de vardır. [2, 4] Rapordaki "sanık", "müşteki", "katılan", "tanık" ve "müdafi" ifadeleri, anlatılan işlem sırasındaki usul sıfatlarını belirtir; kişinin güncel yargısal statüsünü göstermez. Beraat ve diğer hüküm sonuçları ayrıca belirtilmiştir.

Yargılamada ByLock verileri, SD kartlardaki kod listeleri, banka hareketleri, iletişim trafik kayıtları (HTS) ve tanık anlatımları tartışılmıştır. HTS, bu raporda iletişimin içeriğini değil;

arama veya bağlantıya ilişkin tarih, saat, süre ve kaydın türüne göre hat, cihaz veya baz istasyonu bilgilerini içeren kayıtları ifade eder. Verilerin doğruluğu, kişiye aidiyeti ve suçun unsurlarıyla ilişkisi ayrı incelenmelidir.

Kamu görevlileri hakkında 29.5.2019'da ilk derece hükmü kurulmuş, istinaf incelemesi 1.3.2021'de sonuçlanmış, Yargıtay 7.2.2023'te onama ve bozma kararları vermiştir. Aynı kişi hakkında farklı suçlardan beraat ve mahkûmiyet bulunabildiğinden, her savunma itirazı ilgili suç ve hüküm sonucuyla birlikte değerlendirilmiştir. [4, 5, 6]

Davanın Seyri

Başlık	Doğrulanan bilgi
Yargılanan kişiler	İlk derece hüküm bölümünde 1–75 arasında sıralanan 75 kişi. Polis memurları ve amirlerinin yanında diğer kamu görevlileri de bulunmaktadır. [4]
Suçlama çerçevesi	TCK m.314: silahlı örgüt kurma/yönetme veya üyelik; m.302: devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma; m.336: yasaklanan bilgileri açıklama. Suçlar kişiye göre farklıdır. [2, 4]
Asker ve siviller hakkındaki askerî casusluk yargılaması	26.2.2016: İzmir 12. Ağır Ceza Mahkemesi, E.2014/100, K.2016/37; beraat. [1]
Kamu görevlileri hakkındaki ilk derece hükmü	29.5.2019: İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesi, E.2016/97, K.2019/335. 30.5.2019 tarihli tutanaklar hüküm sonrası işlemlerdir. [4, 5]
Hükümden örnekler	Mesut Kesen: üyelikten 7 yıl 6 ay; Suat Güreycan: üyelikten 11 yıl; Gökay Ersel Gülek: üyelikten 11 yıl 8 ay 7 gün; Taner Aydın: üyelikten 12 yıl 4 ay 15 gün. Son iki kişi için başka suçlardan da hükümler vardır; bunlar toplam ceza veya güncel infaz hesabı değildir. [4]
Beraat örnekleri	Ziyattin Kurt: üyelik ve delil suçundan beraat. Mesut Kesen ve Suat Güreycan: hükmün A bentlerinde sayılan soruşturma işlemleriyle ilgili suçlardan beraat; B bentlerinde üyelik mahkûmiyeti. [4]
Kanun yolları	1.3.2021: İzmir BAM 2. CD, E.2020/1447, K.2021/249. 7.2.2023: Yargıtay 3. CD, E.2021/20628, K.2023/471; onama ve kişi bazında bozma. [5, 6]
Güncel durumun sınırı	21.10.2026 itibarıyla doğrulanan dosya kararları içinde son tarih 7.2.2023'tür. Bozma sonrası sonuçlar, kişi bazında AYM/AİHM başvuruları ve güncel tutukluluk/infaz durumu doğrulanamamıştır. 2026 tarihli Yalçınkaya icra belgesi bu dosyanın sonraki kararını göstermemektedir.
75 kişi: ilk derece dağılımı	40 kişi hakkında en az bir mahkûmiyet; 1 kişi hakkında HAGB ve beraat; 32 kişi hakkında yalnız beraat; 1 kişi hakkında beraat ve davanın reddi; 1 kişi hakkında beraat ve ceza verilmesine yer olmadığı. Kategoriler kişi bazında ayrıdır; mahkûmiyet grubunda ayrıca beraat/ret sonuçları bulunabilir. [4; Ek B]

Suç maddeleri: TCK m.132 haberleşmenin gizliliğini ihlal; m.134 özel hayatın gizliliğini ihlal; m.135 kişisel verileri kaydetme; m.136 verileri hukuka aykırı verme/ele geçirme; m.204/2 kamu görevlisinin resmî belgede sahteciliği; m.267 iftira; m.271 suç uydurma; m.281/2 kamu görevlisinin görevle bağlantılı suç delillerini yok etmesi, gizlemesi veya değiştirmesidir. Bu adlandırmalar isnadı açıklar; kişiye ilişkin sonuç Ek B'dedir. [2, 4]

2. RAPOR ÖZETİ

Bu rapor, ikinci yargılamada savunma hakkı, kişi özgürlüğü ve bireysel ceza sorumluluğunu incelemektedir. Aşağıdaki güven düzeyleri hukuki ihlal kararı değil, dayanağın niteliğini gösterir.

1. Dijital dosyaya erişim — belgelenmiş işlem; ilk bakışta hak sorunu. Mahkeme, bilgisayar erişiminin savunma için zorunlu olduğunu kaydetmiştir. Sonraki tutanaklarda erişim güçlükleri sürmektedir. Her sanık için aynı kısıtlama varsayılmamıştır. Dayanak: 3. celse, ara karar 45; 24. ve 31. celseler (§3; Ek D/1).

2. Teknik veriyi sınama — belgelenmiş retler; ilk bakışta hak sorunu. Ham veri, imaj/hash ve rapor yazarlarını dinletme taleplerine ret kararları vardır. Retlerin bireysel teknik itirazları karşılayıp karşılamadığı sorunludur. Dayanak: 22. celse, ara kararlar 6 ve 27; 29. celse Güreycan kararı (§4–6; Ek D/3–5).

3. Lehe deliller — belgelenmiş retler; hükme etki kişi bazında. Gülek'in para kaynağı, Özoğlu'nun teşhis ve Güreycan'ın tarih/yer açıklamasını sınama talepleri reddedilmiştir. Güreycan'ın işlem suçlarından beraati nedeniyle HTS reddi üyelik mahkûmiyetinin nedeni sayılmamıştır (§6; Ek D/2, 6).

4. Mali açıklama — belgelenmiş itiraz; ilk bakışta makul alternatif. Sanık Mesut Kesen'in düzenli ödeme savunması, TCMB'nin Ocak 2014 kuruyla yaklaşık tutar bakımından uyumludur. Bu kontrol ödeme yapıldığını kanıtlamaz; teknik inceleme talebinin önemini artırır (§7).

5. Tutuklama — belgelenmiş gerekçeler; ilk bakışta bireyselleştirme sorunu. Akyürek ve Karagöz kararlarında katalog suç varsayımları öne çıkmaktadır. Buna karşılık 14.3.2017 kararı kişisel koşulları tartışmıştır. Süre tablosu doğrulanmış karar tarihlerini gösterir; aradaki günleri kesintisiz tutukluluk saymaz (§10; Ek D/8).

6. Hüküm sonuçları ve güncel durum: 29.5.2019 tarihli ilk derece hükmü, 1.3.2021 tarihli istinaf kararı ve 7.2.2023 tarihli Yargıtay ilamı belgelenmiştir. 75 kişinin hüküm sonuçları Ek B'dedir. Bozma sonrası kararlar, bireysel AYM/AİHM başvuruları ve 21.10.2026 tarihindeki infaz durumu doğrulanamamıştır (§11).

2.1 İncelemenin kapsamı ve hukuki çerçeve

Değerlendirmemiz, gerekçeli kararın ilgili bölümleri ve hüküm kısmındaki kişi ve suç bazlı sonuçların, duruşma tutanakları ile istinaf ve temyiz kararlarıyla birlikte incelenmesine dayanmaktadır. Savunma beyanı, belgelenmiş mahkeme işlemi ve hukuki değerlendirme birbirinden ayrılmıştır. [4, 5, 6; Ek A, 34]

15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrasında ilan edilen ve Temmuz 2018'e kadar süren olağanüstü hâl, duruşmaların bir bölümünün hukuki bağlamını oluşturur. Türkiye AİHS m.15 ve Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (MSHS) m.4 kapsamında yükümlülüklerden sapma bildirimlerinde bulunmuştur. Bu bildirimler, savunmaya veya kişi özgürlüğüne getirilen her sınırlamayı kendiliğinden haklı kılmaz. Her tedbirin olağanüstü durumla bağlantısı, zorunluluğu ve ölçülülüğü ayrı değerlendirmeye tabidir. [7]

İç hukukta başlıca ölçütler CMK m.100–101 (tutuklama ve gerekçesi), m.134 (bilgisayar verileri üzerinde arama ve kopyalama), m.177–178 (savunma delilleri ve çağrılması reddedilen kişilerin getirilmesi), m.201 (soru yöneltme), m.206/2-b,c (sonuca etkisiz veya yalnızca uzatma amaçlı delil isteminin reddi), m.217 ve m.230 (delilin tartışılması ve hükmün gerekçesi) ile m.24–28'dir (hâkimin reddi). İncelenen kararların dayandığı hükümler, işlem tarihindeki uygulamayla ele alınmaktadır. [8]

CMK m.206/2-c'de aranan koşul, istemin yalnızca davayı uzatmak maksadıyla yapılmasıdır. Reddedilen delilin davaya zaman ekleyecek olması tek başına bu amacı göstermez. CMK m.201 sanık, tanık ve bilirkişilere soru yöneltilmesini düzenler. Birlikte yargılanan kişilerin yeniden açıklama yapması bakımından susma hakkı korunmalı; talep sırf kişinin sanık sıfatı nedeniyle değerlendirme dışında tutulmamalıdır. [8]

Uluslararası düzeyde AİHS m.6 ile MSHS m.14 savunmanın hazırlanmasını, eşitliğini ve delili tartışmasını; AİHS m.5 ile MSHS m.9 ise kişi özgürlüğünü korur. BM İnsan Hakları Komitesinin 32 numaralı Genel Yorumu, savunmaya gerekli belge ve delil erişimini; 35 numaralı Genel Yorumu, tutuklama bakımından bireysel gereklilik değerlendirmesini açıklar. [9, 10]

AGİT taahhütleri de doğrudan ilgilidir: Viyana 1989 belgesi §13.9 etkili başvuru ve gerekçeye erişimi; Kopenhag 1990 belgesi §§5.15–5.19 tutuklamanın denetimi, adil yargılama, hukuki yardım, kanunilik ve masumiyet karinesini düzenler. Kopenhag §12 duruşma gözlemini, Moskova 1991 §§19–20 yargı ve hukuk mesleklerinin bağımsızlığını destekler. ODIHR'in Legal Digest of International Fair Trial Rights çalışmasının savunma hazırlığı, delile erişim ve uzmanlara ilişkin bölümleri izleme çerçevesini tamamlar. [11]

Yüksel Yalçınkaya/Türkiye kararında ByLock kullanımının örgüt üyeliğiyle otomatik eşitlenmesi ve teknik delile etkili itiraz imkânı incelenmiştir. Bu raporda karşılaştırma, bilme ve istemenin bireyselleştirilmesi ile savunma güvenceleriyle sınırlıdır. Bu davadaki her sanık bakımından ByLock'un hükümde aynı belirleyici ağırlıkta olduğu kabul edilmemektedir. AİHS m.46 kapsamındaki icra yükümlülüğü, diğer ceza hükümlerini kendiliğinden kaldırmaz. [12]

Yalçınkaya'nın icrası: Bakanlar Komitesinin 12.6.2025 tarihli kararı, yeniden yargılamanın AİHM ölçütleriyle uyumunu, ilk derece uygulamalarının izlenmesini ve tekrarlayan başvurulara yönelik somut tedbirleri istemiş; Haziran 2026 sonuna kadar bilgi talep etmiştir. Sekretarya notları 12.9.2024'te yeniden mahkûmiyet verildiğini ve Haziran 2025'te kanun yolu sürecinin sürdüğünü kaydeder. Bunlar ayrı tarihlere ait durumlardır. [13]

Türkiye'nin 12.10.2026 tarihli güncellenmiş eylem planı, uygulamanın Sözleşme ile uyumlu olduğunu ve eğitim dışındaki ilave genel tedbirlerin gerekli olmadığını savunmaktadır. Bu, hükümetin görüşüdür; Bakanlar Komitesinin sorunun giderildiğine ilişkin kararı değildir. Bu raporun dosyaya özgü sorusu, ileri sürülen teknik itirazların somut olarak hangi işlemle karşılandığıdır. [14]

Ayrı Ekler dosyasında yer alan Ek A, savunma ve mahkeme işlemlerini 36 başlık altında değerlendirir; bu sayı ihlal sayısı değildir. Ek B, 75 kişinin savunmasıyla hüküm sonuçlarını eşleştirir. Ek C kaynak künyelerini, Ek D kritik ara kararlardan özgün alıntıları sunar.

3. DOSYAYA ERİŞİM VE SAVUNMANIN HAZIRLANMA KOŞULLARI

Mahkeme, 19 Aralık 2016 tarihli 3. celsenin 45 numaralı ara kararında sorunun boyutunu açıkça kaydetmiştir. Kararda, ana dosyanın 250 klasör içerdiği, önceki dosyanın 1.300 klasör ve 12.000 klasörlük dijital veriye ulaştığı, sanık ve müdafilerine ortalama 60 GB veri verildiği belirtilmektedir. Bu nedenle internete bağlı olmayan, CD, DVD ve taşınabilir bellek okuyabilen bilgisayar tahsis edilmesi gerektiği açıklanmıştır. Mahkeme, bunun yapılmamasının savunma hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklardan yararlanmayı engelleyeceğini bizzat kabul etmiştir. [15]

Buna rağmen erişim sorunu sonraki celselerde sürmüştür. Sanık İlhan Uran, 19 Mart 2018 tarihli dilekçesinde HTS kayıtlarının cezaevine ulaştığının kendisine bildirildiğini, fakat kayıtların kendisine verilmediğini ve ücret meselesiyle karşılaştığını anlatmıştır. Aynı aşamada görüntülü duruşmadaki ses sorunlarını da dile getirmiştir. Mahkemenin kayıtların gönderilmesi ve bilgisayar ortamında incelenmesi için yeniden işlem yapması, dijital evrakın cezaevine ulaşması ile sanığın onu inceleyebilmesi arasındaki farkı göstermektedir. [16]

Sanık Erkan Değer, sanık Muhammet Ali Özmen ve sanık Mükremin Dal bakımından da Excel biçimindeki ByLock listesinin çıktısının alınamadığına ilişkin 9 Ocak 2018 tarihli cezaevi yazısı tutanağa geçmiştir. Mahkeme, gönderilen dijital verilerin internet bağlantısı olmayan bilgisayarda okunması gerektiğini ve her defasında yeni bir karar istenmemesini bildirmiştir. Teknik bir dosyanın kâğıda basılamaması, içeriğinin savunma tarafından incelenememesine dönüşmüştür. [16]

Sanık Gökay Ersel Gülek'in 2019'daki son savunması bu sorunun hüküm aşamasına kadar taşındığını göstermektedir. Gülek, Menemen Cezaevinde haftada yalnızca bir saat bilgisayar kullanabildiğini; kendisine ilişkin bazı klasörlere erişemediğini ve

başvurularının sonuç vermediğini açıklamıştır. Müdafii Firuze Korkmaz da 2 Mayıs 2019'da görevlendirildiğini belirterek haftada bir saatlik bilgisayar kullanımının çoğunluğu dijital verilerden oluşan dosyaya hazırlanmak için yetersiz olduğunu mahkemeye bildirmiştir. Bu iki beyan aynı somut erişim sınırını ortaya koymaktadır. [17]

Sanık Yasin Çakmak'ın savunması, erişimin yalnızca süreyle ilgili olmadığını da göstermektedir. Çakmak, telefon kayıtlarını karşılaştırmak için işlenebilir dosyaya ihtiyaç duyduğunu, PDF biçimindeki verilerle cezaevi koşullarında gerekli çalışmayı yapamadığını ve özel uzman yardımını karşılayacak maddi imkânının olmadığını anlatmıştır. Böyle bir dosyada veriyi görmek, veriyi aramak, sıralamak ve farklı kayıtlarla karşılaştırmak birbirinden ayrı imkânlardır. [17]

Mahkemenin 2016'da zorunlu gördüğü imkânların 2019'da yeniden şikâyet konusu olması, kararın uygulamadaki etkisinin ayrıca denetlenmesi gerektiğini göstermektedir. Gülek yönünden erişim süresi anlatımı ile müdafiinin 2 Mayıs 2019'da görevlendirildiğine ilişkin beyanı birlikte önem taşır: görevlendirme ile hüküm arasında 27 gün vardır. Ancak önceki müdafi yardımı, fiilî çalışma süreleri ve tamamlanamayan savunma işlemleri bütünüyle belirlenmeden bu süre tek başına ihlal kanıtı sayılamaz. Mevcut tutanaklar bütün cezaevlerinde veya bütün sanıklar bakımından aynı kısıtlamayı kanıtlamamaktadır. [15, 16, 17]

AİHM, Rook/Almanya kararında savunmanın büyük elektronik veri bütününe yeterli zaman ve işlevsel araçlarla erişebildiğini değerlendirerek ihlal bulmamıştır. Sigurður Einarsson ve diğerleri/İzlanda kararında da veri erişimi yönünden ihlal bulunmamış; ek aramanın çözebileceği belirli meselenin gösterilmesi önem taşımıştır. İkinci kararda tarafsızlık konusunda ayrıca ihlal bulunduğundan, kararın tümü "ihlal yok" diye nitelendirilemez. [18]

Bu dosyada sınanması gereken somut dezavantajlar, Gülek'in kendi klasörlerini inceleyemediği iddiası ve Çakmak'ın telefon verilerini karşılaştırılabilir biçimde işleyemediği açıklamasıdır. Verinin teslimi, kullanılabilir formatı, erişim süresi, müdafi yardımı ve eksik kalan işlem birlikte kayda bağlanmalıdır. Bu veriler olmadan erişim sorununun belirli bir mahkûmiyeti değiştirdiği ileri sürülemez; mevcut bulgu, etkili savunma imkânının sağlanıp sağlanmadığına ilişkin esaslı bir şikâyettir. [17]

Şifreli belgeler ve fiilî erişim: sanık Mustafa Karabal'ın altı şifreli rapora erişim sorunu, yalnızca sanık şikâyeti düzeyinde kalmamıştır. Tutanak, şifrelerin paylaşılmadığını ve Emniyet Genel Müdürlüğüne yazı yazıldığını kaydetmektedir. Mahkemenin yeniden isteme yönündeki işlemi bir giderim girişimidir; teslim edilen dosyanın fiilen açılıp incelenebilmesi ayrıca önem taşımaktadır. Sanık Mesut Kesen'in UYAP okuma yetkisine ve sanık Abdullah Akyürek'in müdafi görüşmesi kısıtlamalarına ilişkin taleplerinde ise yetkinin başka makamlarda olduğu belirtilmiştir. Bu cevaplar, savunmanın ihtiyaç duyduğu imkânın uygulamada sağlandığını tek başına göstermemektedir. [Ek A, 7–10]

Müdafi değişikliğinin hazırlığa etkisi: Hükme yaklaşan aşamada birden fazla sanık yönünden menfaat çatışması gerekçesiyle müdafi değişikliği gündeme gelmiştir. Sanık Taner Aydın ve sanık Yaser Özoğlu bakımından ortak müdafilik ilişkisi de bu kapsamda ele

alınmıştır. Çatışmayı önlemek savunmanın yararınadır; buna karşılık yeni müdafinin dosyayı inceleme, sanıkla görüşme ve önceki savunmayı değerlendirme imkânı korunmalıdır. Bazı savunmaların yeniden alınması telafi unsuru olarak hesaba katılmıştır. Sanık Seyfullah Özdemir'in yeni müdafiine hazırlık yapması ve sanık geldiğinde birlikte savunma sunması yönündeki açıklama da bu ayrımlı yaklaşımın bir parçasıdır. [Ek A, 11; Ek B, Seyfullah Özdemir]

4. TEKNİK DELİLE ERİŞİM VE ETKİLİ İTİRAZ

Sanık Mesut Kesen, suçlamalara dayanak yapılan teknik raporları hazırlayan kişilerin duruşmada dinlenmesini istemiştir. Talep; Göktürk Üçoluk ve Özgür Kaya ile ev ve araçta el konulan dijital materyallere ilişkin raporlarda görev alan Kemal Altınsoy, Emrah Kala ve Hüseyin Emer'i kapsamaktadır. 13 Kasım 2017 tarihli 22. celse tutanağının 6 numaralı ara kararında, bu kişilerin dinlenmesi talebi karara etkili olmayacağı ve davayı uzatacağı gerekçesiyle reddedilmiştir. Aynı tutanağın 5 numaralı ara kararı, teknik rapora yönelik itirazın esasla birlikte değerlendirileceğini belirtmektedir. [19]

Bu iki karar birlikte değerlendirilmelidir. Sanık teknik rapora itiraz etmiş, raporu hazırlayanlara sorularını yöneltmek istemiş, fakat sorgulama imkânı verilmeden itirazın hüküm aşamasına bırakılmasına karar verilmiştir. İtirazı kayda geçirmek, raporun dayanaklarını sınamakla aynı şey değildir. Uzmanın kullandığı veri, kabul ettiği varsayım, göz ardı ettiği kayıt ve ulaştığı sonucun sınırları ancak uygun bir inceleme ve tartışmayla açığa çıkarılabilir.

Aynı celsenin 27 numaralı ara kararında Cem Gülbayoğlu, sanık Mehmet Emin Çakıcı, sanık Yaser Özoğlu, Ferda İleri'nin müdafii, sanık Yusuf Usşen, Nazmi Ardıç ve sanık Ahmet Pek'in ByLock verilerine ilişkin talepleri birlikte reddedilmiştir. Savunmalar verilerin kim tarafından, ne zaman ve hangi yöntemle elde edildiğini; sunucunun adli kopyasını veya ham verileri; verinin değişmediğini denetlemeye yarayan hash bilgilerini ve uzman incelemesini istemiştir. Mahkeme, Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 24 Nisan 2017 tarihli kararında elde edilme yönteminin anlatıldığını belirterek talepleri esasa etkisiz ve yargılamayı uzatıcı bulmuştur. [20]

Genel bir içtihat, belirli bir verinin belirli bir kişiye doğru bağlanıp bağlanmadığını cevaplamaz. Bir veri türünün delil olarak kullanılabilmesi ile bu dosyadaki eşleştirmenin hatasız olması ayrı sorulardır. İtirazın teknik içeriği değerlendirilmeden genel karara gönderme yapılması, sanığın kişisel durumunu savunma imkânını zayıflatmıştır. Bu yaklaşım, 2019'daki celselerde de benzer bilirkişi taleplerine verilen cevaplarda görülmektedir. [21]

AİHM Büyük Dairesinin Yüksel Yalçınkaya/Türkiye kararı, elektronik delile etkili biçimde itiraz edebilme ve suçun maddi ve manevi unsurlarının bireysel olarak ortaya konulması bakımından yol göstericidir. Kararda ByLock kullanımına ilişkin tek tip çıkarımlar ve savunmanın delili sınama imkânındaki eksiklikler ele alınmıştır. Bu rapordaki sorun da belirli bir uygulamanın adı değil, kişiye yöneltilen teknik isnadın savunma tarafından denetlenebilir olup olmadığıdır. [12]

Rapor yazarlarının çağrılmamasına ilişkin karar somut bir usul bulgusudur. İtirazın esasla birlikte değerlendirileceğinin belirtilmesi, itirazın yok sayıldığını değil, değerlendirmesinin ertelendiğini gösterir. Hüküm kısmına dayalı incelememizde eleştiri, teknik itirazın içeriğiyle bağ kurmayan ret gerekçesine ve savunmanın uzman görüşünü sınama imkânına yöneliktir. Sonraki telafi işlemleri de aynı kişinin savunma süreci içinde dikkate alınmalıdır. [19, 20, 21; Ek A, 14]

Kişiye özgü teknik çelişkiler: sanık Müjdat Karagöz'ün müdafii, ByLock tespit tarihi olarak gösterilen tarihin abonelik sözleşmesi tarihi olduğunu ileri sürmüş ve hattın kullanıma açılmasının operatörden sorulmasını istemiştir. Talep, karara etkisizlik ve davayı uzatma gerekçeleriyle reddedilmiştir. Sanık Ahmet Kaya ise isnat edilen hattı oğlunun kullandığını, kendi tutukluluğu sırasında uygulamanın yüklendiğini ve kendisi hakkında takipsizlik bulunduğunu savunmuştur. Sanık Ali Bekar'ın ID, IMEI ve log–CGNAT uyuşmazlıklarına ilişkin itirazı da kişisel eşleştirmeye yöneliktir. Bu beyanlar teknik doğruluğu kendiliğinden kanıtlamaz; ancak genel bir veri türü tartışmasından farklı, araştırılabilir savunma konularını belirler. [Ek A, 15; Ek B, Ahmet Kaya ve Ali Bekar]

4.1 Yerinde imaj alınmaması ve dijital delil güvencelerinin tutarlı uygulanması

Dijital materyalin elde edildiği andaki içeriğinin güvenilir biçimde korunması, savunmanın delile etkili itirazının ön koşuludur. İmaj, materyalin adli kopyasını; hash değeri ise belirli bir veri bütününün karşılaştırılmasını sağlayan teknik özeti ifade eder. İmajın ne zaman alındığı, materyalin aradaki sürede kimlerin elinde bulunduğu, mühür ve teslim kayıtları ile savunmaya inceleme kopyası sağlanması birlikte değerlendirilmelidir. İşlemlerin hukuki değerlendirmesinde işlem tarihinde geçerli hükümler esas alınmalıdır. [8]

Sanık Mesut Kesen'in müdafii Av. Mustafa Uncu, 31. celsedeki son savunmasında 23 Temmuz 2016 tarihli ev aramasında bilgisayar ve dijital materyallerin imaj alınmadan götürüldüğünü, hash değerleri ile bazı seri numaralarının kaydedilmediğini ve savunmaya kopya verilmediğini ileri sürmüştür. Müdafi ayrıca, görevlilerin ayrılmasından sonra 24 Temmuz 2016 saat 00.45 tarihli bir tutanakla yedi materyalin daha kayda eklendiğini ve torbaların sanık veya avukatı bulunmadan açıldığını savunmuştur. Bunlar duruşmada kayda geçen somut savunma itirazlarıdır; tek başlarına sonradan materyal eklendiğini veya içeriğin değiştirildiğini ispatlamaz. [22; Ek A, 35]

Bu itirazların savunma hakkı bakımından önemi, kişinin aleyhine kullanılan verinin elkoyma anındaki içerikle aynı olup olmadığını denetleyebilmesidir. Sonradan alınmış bir imaj veya hesaplanmış hash, önceki muhafaza sürecindeki tartışmayı tek başına çözmez. AİHS m.6/1 ve m.6/3-b çerçevesinde savunmanın arama, elkoyma, mühür, teslim ve inceleme kayıtlarına erişebilmesi ve belirli tutarsızlıkları teknik incelemeye sunabilmesi gerekir. Değerlendirme, itirazın hangi materyale ve hükümdeki hangi suçlamaya ilişkin olduğu gösterilerek yapılmalıdır. [4, 8, 22]

Sanık Ramazan Özdemir, askerî casusluk soruşturmasındaki yerinde imaj, mühürleme, kopya ve delil güvenliği eksiklikleri nedeniyle suçlanırken kendi aleyhine kullanılan dijital deliller için benzer güvencelerin işletilmediğini savunmuştur. Sanık Muhammet Ali Özmen de askerî casusluk yargılamasındaki usul hukukuna aykırılıkların polisler yönünden kendiliğinden kasıtlı delil üretme anlamına gelmeyeceğini ileri sürmüştür. Bu beyanlar iki yargılamada delil güvenilirliği ölçütlerinin tutarlı uygulanıp uygulanmadığı sorusunu doğurur. [22; Ek A, 36]

Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 7 Şubat 2023 tarihli, E.2021/20628, K.2023/471 sayılı ilamında askerî casusluk soruşturmasının bazı aramaları bakımından CMK m.134 kararı, usulüne uygun imaj ve hash kaydı eksiklikleri ile hukuka aykırı delil değerlendirmesine yer verilmiştir. Askerî casusluk yargılamasının İzmir 12. Ağır Ceza Mahkemesinin 26 Şubat 2016 tarihli, E.2014/100, K.2016/37 sayılı kararıyla beraatle sonuçlandığı da belirtilmektedir. Bu kayıtlar, dijital delilin elde edilme usulünün askerî casusluk yargılamasında önem taşıdığını destekler; bütün beraatlerin tek nedeninin yerinde imaj alınmaması olduğu sonucunu kurmaya yeterli değildir. [1, 6; D44]

Sanık Yusuf Usşen, yerinde imaj alınamamasını cihaz ve personel yetersizliği ile işlemin uzun sürmesi bağlamında açıklamıştır. Sanık Ziyattin Kurt'un 10 Mayıs 2012 tarihli aramayla ilgili anlatımı ise bazı sistemlerde yerinde imaj alındığını, bir bilgisayarda işlemin teknik nedenle gerçekleştirilemediğini belirtmektedir. Bu farklı kayıtlar, bütün aramaları aynı kabul etmeyi engeller. Teknik eksiklik, delilin güvenilirliği bakımından araştırılmalıdır; görevlilerin suç kastı ayrıca ve kişi temelinde gösterilmelidir. [22; D26]

Askerî casusluk yargılamasındaki delil güvenceleri kamu görevlileri hakkındaki yargılamada da gözetilmelidir. Bununla birlikte evden alınan fiziksel cihaz ile başka kaynaktan elde edilen sunucu verisi aynı toplama işlemi değildir. Karşılaştırma, her materyalin kaynağı, edinilme yöntemi, muhafaza zinciri ve savunmanın denetim imkânı üzerinden yapılmalıdır. Hüküm kısmındaki kişi ve suç ayrımı korunarak, belirli itirazın ilgili hüküm sonucuna etkisi değerlendirilmelidir. [4, 6, 22]

4.2 Suçlamanın dayanakları ve savunma güvenceleri bakımından değerlendirme

Yargıtay ilamındaki suçlama ve kabul edilen olay anlatımı; gerçeğe aykırı bilgi notları, dolaylı bağlantıların doğrudan ilişki gibi sunulması, yürüyen adli soruşturmaya rağmen önleme dinlemesine başvurulması, dijital işlemlerde CMK m.134 güvenceleri ile imaj/hash sorunları ve tanık anlatımlarını birlikte değerlendirmektedir. İddia, yalnız teknik hata değil, örgütsel amaçla kişilere suç isnat edilmesidir. Ali Bal ve Eyüp Şahabettin Güner'in anlatımları da bu kabulün dayanakları arasında yer alır. Bu, yargısal kararda aktarılan resmî tezdir. [6]

Yargıtay ilamında aktarılan suçlama, yalnızca teknik eksikliklere değil, bu işlemlerin örgütsel amaçla ve bilerek yapıldığı iddiasına dayanmaktadır. Bu iddia, askerî casusluk soruşturmasından etkilenen kişiler bakımından etkili araştırma gerektirir. Kamu görevlileri bakımından ise her kişinin fiili, bilgisi ve kastı ayrı gösterilmelidir. Her iki

yargılamada delil güvenilirliğini koruyan ölçütlerin uygulanması gerekir. Savunmanın bu ölçütlerin uygulanmasına yönelik talebi, askerî casusluk soruşturmasındaki hukuka aykırılıkları haklı göstermez.

5. KİŞİYE AİDİYET, VERİ BÜTÜNLÜĞÜ VE GEREKÇE DENETİMİ

"Garson" kod adlı gizli tanıktan elde edildiği belirtilen SD kartlar hakkındaki itirazlar, yalnızca tanığın kimliğine ilişkin değildir. Savunmalar; listelerin ne zaman üretildiğini, sonradan değiştirilip değiştirilmediğini, raporlara doğru aktarılıp aktarılmadığını ve kodların kişilere nasıl bağlandığını sorgulamıştır. Bu ayrım önemlidir. Tanığın duruşmada dinlenmiş olması, dijital listelerin doğruluğuna ilişkin teknik itirazları kendiliğinden karşılamaz. Nitekim Garson'un dinlenmesi 26. celse tutanağında yer almasına rağmen verilerin aslına ilişkin talepler devam etmiştir. [23]

Sanık Suat Güreycan, 14 Kasım 2018 tarihli dilekçesinde el koyma ve imaj alma tutanakları, üst veriler ve dijital kayıtların orijinal ham hâlinin verilmesini istemiştir. Daha önce kendisine yalnızca imaj alınmasına ilişkin savcılık talimatı ve CMK 134 kapsamında verilen hâkim kararının gönderildiğini açıklamıştır. Talebinin amacı, işlem için izin verilip verilmediğini öğrenmekten öte, verilerin rapora doğru aktarılıp aktarılmadığını kontrol etmektir. Mahkeme bu yenilenen talebi dosyanın esasına etkili olmadığı gerekçesiyle reddetmiştir. [24]

Sanık Mustafa Karabal'ın son savunması öncesinde verilen karar aynı yaklaşımı daha açık biçimde göstermektedir. Karabal, kendisi hakkındaki fişleme kayıtlarının ham verilerini ve telefon trafik analizine esas kayıtları istemiştir. Mahkeme, verilerin elde edilmesine ilişkin kararların dosyada bulunduğunu ve hukuka aykırı toplandıklarına dair sanığın iddiası dışında kayıt olmadığını belirterek talepleri davayı uzatmaya yönelik bulmuştur. [25]

Hukuki izin, teknik bütünlük ve kişiye aidiyet farklı sorulardır. Ham kaydı isteyen savunmanın itirazını, aykırılığı gösteren başka kayıt bulunmadığı gerekçesiyle reddetmek, erişim talebinin kanıtlama amacını karşılamayan bir gerekçe riski taşır. Bununla birlikte veriye hukuken erişilmiş olması, delilin lehine dikkate alınan bir unsurdur; teknik itirazın hangi somut kayıtla giderildiği ayrıca açıklanmalıdır. [26]

Sanık Mehmet Emin Çakıcı'nın son savunmadaki talepleri, genel itirazın kişiselleştirilmiş bir örneğidir. Çakıcı, SD kart verilerindeki tarih ile kendi görevlendirme tarihi arasında uyuşmazlık bulunduğunu ileri sürmüş; imaj ve tarih bilgilerinin incelenmesini istemiştir. Aynı aşamada kendisiyle ilgili tanık anlatımlarının karşılaştırılmasını talep etmiştir. Taleplerin bir bölümü önceki retlere, bir bölümü esasa etkisizlik gerekçesine bağlanarak reddedilmiştir. Tarih uyuşmazlığı savunması, soyut bir "veri güvenilmezdir" itirazından farklıdır; kayıt ile kişinin görev geçmişi arasında sınanabilir bir çelişki ileri sürmektedir. [26]

Dosyada veri aktarımında hata yapılabileceğini gösteren somut bir düzeltme de bulunmaktadır. Garson'un beyanına ilişkin tutanakta sanık Taner Aydın'ın adının Ali Aydın olarak yazıldığı bildirilmiş ve düzeltme işlemi yapılmıştır. Bu düzeltme, hata ihtimalini gidermeye yönelik bir işlem olmakla birlikte, savunmanın birincil kaydı ve çözümünü karşılaştırabilmesinin neden gerekli olduğunu göstermektedir. [27]

Ayrıca 2019'da gelen yazışmada sanık Ahmet Pek, sanık Mustafa Edip Çakmak, sanık Taner Aydın ve sanık Yaser Özoğlu'nun da aralarında olduğu on dört kişi hakkında belirtilen listelerde veri bulunmadığı ve rapor düzenlenemediği bildirilmiştir. Bu kişiler ile hakkında kod kaydı bulunan kişilerin aynı delil durumunda olduğu kabul edilemez. Lehe veri yokluğu da kişiselleştirilmiş değerlendirmede açıkça karşılık bulmalıdır. [27]

SD kartlar üzerindeki hukukî işlem izinleri, rapora aktarım ve kişiye aidiyet itirazını tek başına cevaplamaz. Güreycan'ın belirttiği aktarım kontrolü ve Çakıcı'nın tarih uyuşmazlığı belirli araştırma hedefleridir. Raporun tespiti, bu taleplerin belirtilen ara kararlarda karşılanmadığıdır; ham veriye daha sonra erişim sağlanmadığı veya bu kayıtların her sanık bakımından belirleyici delil olduğu, mevcut hüküm bölümünden ayrıca doğrulanamamaktadır. [24, 25, 26, 27]

Sanık Taner Aydın'ın kişi eşleştirmesine itirazı: Aydın, kendisine atfedilen anlatımdaki kişisel ayrıntıların kendisiyle bağdaşmadığını belirterek başka kişiyle karıştırılma ihtimalini ileri sürmüştür. Bu savunma, kaydın kişiye aidiyetinin somut verilerle sınanmasını gerektirir; beyan, yanlış eşleştirmenin bağımsız kanıtı değildir. [Ek A, 16]

6. SAVUNMA DELİLLERİNİN TOPLANMASI TALEPLERİ

Sanık Gökay Ersel Gülek, Bank Asya hesabına yatırdığı paranın ruhsatlı silahının satışından kaynaklandığını göstermek için satış sözleşmesinin ilgili emniyet biriminden getirtilmesini istemiştir. Aynı kapsamda görev yaptığı resmî eğitim ve okul projelerine ilişkin belgeleri de talep etmiştir. 22. celsenin 4 numaralı ara kararı bu talepleri, ispat edilmek istenen konunun karara etkili olmayacağı ve davayı uzatacağı gerekçesiyle reddetmiştir. Para hareketinin kaynağına yönelik somut belge talebi, savunmanın örgütsel amaç çıkarımına verdiği doğrudan cevaptır. [28]

Gülek'in son savunması öncesindeki başka bir talebi, gizli dinleme cihazı taraması yaptığı iddiasıyla ilgilidir. Tanık anlatımına karşı, KOM Şubesinin böyle bir görevinin bulunup bulunmadığının, bu iş için cihazı olup olmadığının ve cihazla hangi hizmetlerin verildiğinin araştırılmasını istemiştir. Mahkeme bu talebi sanık hakkındaki iddianın ispatına yönelik olmadığı ve duruşmayı uzatacağı gerekçesiyle reddetmiştir. Oysa talep, isnat edilen davranışın resmî görev kapsamında açıklanıp açıklanamayacağına yöneliktir. [29]

Sanık Suat Güreycan, tutanak tarihini sehven yazdığı yönündeki açıklamasının kabul edilmemesi hâlinde, tutanakta belirtilen gün ile önceki güne ait HTS kayıtlarının getirtilmesini istemiştir. Sanık, bu kayıtlarla olay yerinde bulunup bulunmadığının araştırılmasını talep etmiştir. Mahkeme, talebi esasa etkisizlik ve duruşmayı uzatma gerekçeleriyle reddetmiştir. HTS kayıtları kişinin kesin konumunu tek başına göstermez; ancak istenen kayıtlar, savunmanın belirttiği tarih ve yer uyuşmazlığını araştırmak için kullanılabilecek verilerdir. [29]

Sanık Kürşat Şenol Yılmaz'ın müdafii, R Bürodaki iş bölümünün açıklığa kavuşturulması için sanık Taner Aydın, sanık Mustafa Edip Çakmak, Talha Ülkümen, Burak Cem Yılmaz ve Hamza Doğan'ın yeniden dinlenmesini istemiştir. 22. celsenin 131 numaralı ara

kararında, bu kişilerin dosyada sanık olması nedeniyle talep reddedilmiştir. Sanığın susma hakkı korunarak açıklama ve soru yöneltme imkânlarının değerlendirilmesi gerekirken, kişilerin usul sıfatı talebin içeriğinin önüne geçirilmiştir. [28]

Bu kararlar farklı konulara ilişkindir; fakat ortak sonuçları savunmanın alternatif olay açıklamasını delillendirme imkânını daraltmalarıdır. Bir talebin davayı uzatması, tek başına onu gereksiz kılmaz. İstenen delilin hangi maddi olguyu açıklayacağı değerlendirilmeden kullanılan aynı ret formülü, yargılamanın hızını savunmanın etkili olmasının önüne koymuştur.

Murtazaliyeva/Rusya kararındaki üç aşamalı inceleme; talebin gerekçeli ve ilgili olması, mahkemenin bunu yeterince değerlendirmesi ve ret kararının yargılamanın bütünsel adilliğine etkisidir. Savunma tanığı/uzman dinleme talepleri bu çerçevede; belge ve HTS talepleri ise aynı soruların rehberliğinde AİHS m.6/1 ve 6/3-b kapsamında incelenmiştir. Belge talebi, tanık dinletme hakkıyla özdeşleştirilmemiştir. [30]

Gülek — satış sözleşmesi. (1) Talep, banka girişinin kaynağını ruhsatlı satış belgesiyle göstermek için belirli kuruma yöneltilmiştir; üyelik isnadındaki mali yorumla ilgilidir. (2) 22. celse ara karar 4, karara etkisizlik ve uzatma gerekçelerini kullanmış; bu alternatif kaynağın neden önemsiz olduğunu açıklamamıştır. (3) Ret, para kaynağını nesnel belgeyle sınamayı daraltmıştır. Hükümde üyelik mahkûmiyeti bulunması bu bağı önemli kılar; bankanın belirleyici delil olduğu ayrıca varsayılmaz. [4, 28; Ek D/2]

Sanık Mesut Kesen — rapor yazarları. (1) Beş rapor yazarının dinlenmesi, teknik yönteme ve elkoyulan materyallere ilişkin itirazların doğrudan sorulmasına yöneliktir. (2) Ara karar 6, talebi bu aşamada etkisiz ve uzatıcı bulmuş; ara karar 5 teknik rapora itirazı esasa bırakmıştır. (3) Soruların duruşmada yöneltilememesi çelişmeli incelemeyi sınırlar. Yazılı itirazın varlığı ve esasla birlikte değerlendirme kararı karşı kayıttır; bunların aynı sorgulama ihtiyacını karşılayıp karşılamadığı belirleyicidir. [19, 28; Ek D/3]

Özoğlu — PTT personeli. (1) Talep, belirli kargoya müdahale eden kişilerin saptanması, tanıklara soru sorulması, teşhis ve yüzleştirmeyle sanığın fiille bağının sınanmasını içerir. (2) 24. celse ve devam oturumları içindeki ret, karara etkisizlik ve uzatma formülüne dayanır. (3) Talep kimlik ve eylem bağlantısını sınadığından, gerekçenin bu bağlantıyı açıklamaması ilk bakışta savunma hakkı sorunudur; reddin sonucu bütün mahkûmiyetlere genellenemez. [Ek A, 20; Ek D/6]

Güreycan — belirli günlerin HTS kayıtları. (1) Talep, tutanak tarihinin sehven yazıldığı savunmasını ve olay yerinde bulunmayı araştırır. (2) Ret, esasa etkisizlik ve uzatma gerekçelerine dayanır; veri ile tarih uyuşmazlığı arasındaki bağa özel cevap gösterilmemiştir. (3) HTS tek başına kesin konum kanıtı değildir; yine de sınanabilir bir delil yoludur. Ancak 67-A bendindeki işlem suçlarından beraat, bu ret nedeniyle o suçlardan mahkûmiyet doğduğu iddiasını dışlar. Üyelik hükmüne etkisi ayrıca gösterilmediğinden kesin ihlal sonucu kurulmamıştır. [4, 29]

Dosyadaki her savunma talebi reddedilmemiştir. Örneğin sanık Suat Güreycan ve sanık Taner Aydın'ın otel kayıtlarını resmî görevlendirmelerle açıklamak için istediği belgelerin getirtilmesine karar verilmiştir. Bu kabul kararları, aynı yöntemle diğer mesleki ve mali

açıklamaların da sınanabileceğini göstermektedir. Bazı taleplerin kabulü, yukarıdaki retlerin doğurduğu savunma kaybını gidermemektedir. [31]

Sanık Suat Güreycan'ın söz konusu HTS talebi değerlendirilirken hüküm sonucu da gözetilmelidir: İlk derece hükmünün 67-A bendi, soruşturma işlemleriyle ilgili sayılan suçlardan beraat; 67-B bendi örgüt üyeliğinden 11 yıl hapis içermektedir. Bu nedenle HTS talebinin reddinden, beraat ettiği işlem nedeniyle mahkûm edildiği sonucu çıkarılamaz. Hüküm kısmı üzerinden yapılan değerlendirme, talebin reddini belgelendirmekte; bu ret ile üyelik mahkûmiyeti arasında tek başına nedensellik kurmamaktadır. [4]

Hat erişiminin ve görev listesinin araştırılması: sanık Mustafa Edip Çakmak, aynı karardaki hatların farklı personele tanımlandığını ve her personelin bütün hatlara ait dinleme kayıtlarına erişim yetkisinin bulunmadığını savunmuştur. Bilgi işlem görevlilerinin dinlenmesi ve birlikte çalıştığı kişilerin görev yazılarının incelenmesi talepleri reddedilmiştir. Bu kayıt, evrak üzerinde paraf bulunması ile konuşma içeriğine erişme ve işlemi yönetme arasındaki ayrımı araştırma imkânına ilişkindir. Sanık Kürşat Şenol Yılmaz'ın R Büro işleyişini açıklatmaya yönelik talebiyle birlikte ele alındığında, savunmanın soyut bir sorumluluk itirazından öte somut bir araştırma yöntemi önerdiği görülmektedir. [Ek A, 1–2]

Tanık ve yer incelemesi talepleri: sanık Yaser Özoğlu'nun PTT görevlisinin teşhisi ve yüzleştirme talebi ile sanık Yusuf Usşen'in Çınarlı'daki yere ilişkin keşif talebi, alternatif olay anlatımını sınamaya yöneliktir. Sanık Fahrettin Karaağaç'ın ByLock görüşmesi iddia edilen kişilere soru yöneltilmesi isteğinde ise daha önce alınmış ifadeler bulunmaktadır: İbrahim Ürün ByLock kullanmadığını, Yasin Topal Karaağaç'ın örgütsel ilişkisi hakkında bilgisi olmadığını belirtmiştir. Buradaki mesele tanıkların hiç dinlenmemesi değil, istenen belirli soruların önceki dinlemeyle karşılanıp karşılanmadığıdır. [Ek A, 17, 20–21]

7. BANKA İŞLEMLERİNİN AMACI VE ALTERNATİF MALİ AÇIKLAMALAR

İddianın mantığı, Aralık 2013 sonrasındaki hesap artışının örgütsel destek çağrısına uymayı gösterdiğidir. Savunma buna önceki hesap kullanımı, düzenli eğitim ödemesi ve sonraki bakiye düşüşleriyle cevap vermektedir. İncelemenin odağı, işlemin olağan mali ihtiyaçla mı yoksa örgütsel talimatla mı açıklandığı ve bu ayrımın hangi delille kurulduğudur. [32]

Sanık Mesut Kesen, 1.11.2018 tarihli bilirkişi raporunda Ocak 2014 hesap bakiyesindeki artışın bankaya örgütsel amaçla mali destek verildiğinin göstergesi olarak yorumlanmasına itiraz etmiştir. Sanık, 5.11.2018 tarihli dilekçesinde Ağustos 2013'ten itibaren düzenli olarak 1.000 ABD doları eğitim taksiti ödendiğini ve hesaba yatırılan paranın bu ödemeler için kullanıldığını savunmuştur. Tartışma, bakiye artışının varlığı değil, para yatırma işleminin amacı hakkındadır. [32]

Savunma, hesapta sonraki dönemlerde düşüş bulunduğunu ve hesabın 22.3.2016'da kapatıldığını da belirtmektedir. Böylece itiraz, para yatırıldığını inkârdan çok işlemin

amacı ve bütün hesap hareketlerinin birlikte değerlendirilmesi üzerinedir. Gereksiz bakiye ayrıntıları yerine, hukuki tartışmayı açıklayan karşılaştırma aşağıda verilmiştir.

Kur kontrolü: Ocak ayındaki toplam giriş ile ay sonu bakiyeleri arasındaki net artışın farkı yaklaşık 2.241 TL'dir. TCMB'nin 15.1.2014 tarihli gösterge ABD doları döviz satış kuru 2,1951 TL'dir; 1.000 dolar yaklaşık 2.195 TL eder. Yaklaşık 46 TL fark, aylık taksit açıklamasının büyüklük bakımından makul olduğunu destekler. Bu, ay ortası kuruyla yapılmış bir tutarlılık kontrolüdür; gerçek ödeme günü, bankanın işlem kuru ve dekont eşleşmesi yerine geçmez. Ödeme yapıldığını kesinleştirmez, savunmanın teknik olarak sınanabilir olduğunu gösterir. [32, 33]

Mahkeme yeniden bilirkişi raporu alınması talebini reddetmiş, itirazları esas hükümle birlikte değerlendireceğini belirtmiştir. Bu karar, para hareketlerinden saik çıkaran teknik görüşün yeni bir uzman değerlendirmesiyle sınanması olanağını kapatmıştır. Hesaba para girmesi nesnel bir olgu; bunun örgütsel talimatla yapıldığı sonucu ise ayrıca kanıtlanması gereken bir yorumdur. Para çıkışlarının, devam eden eğitim ödemelerinin ve hesabın önceki kullanımının dışarıda bırakılması, bu yorumun güvenilirliğini etkiler. [32]

Sanık Gökay Ersel Gülek'in ruhsatlı silah satışına ilişkin sözleşme talebi de aynı sorunun başka bir görünümüdür. Bir savunmada paranın harcanma amacı, diğerinde paranın kaynağı açıklanmaya çalışılmıştır. Her iki durumda da talebin hedefi, mali hareket ile örgütsel amaç arasındaki varsayılan bağlantıyı sınamaktır. [28]

Sanık Mesut Kesen hakkındaki 40-B bendi, örgüt üyeliğinden 7 yıl 6 ay hapis cezasıdır. Hüküm sonucu ile birlikte değerlendirdiğimiz usul bulgusu, alternatif mali açıklamayı sınama amacı taşıyan yeni bilirkişi talebinin reddedilmiş olmasıdır. İtirazın esasla birlikte değerlendirileceği yönündeki karar da karşı kayıt olarak korunmuştur. Banka hareketlerinin tek veya belirleyici mahkûmiyet nedeni olduğu sonucu çıkarılmamıştır. [4, 32]

AYM'nin Raziye Akçay kararında, Bank Asya işlemlerinin olağan bankacılık mı yoksa örgütsel talimatla yapılan işlem mi olduğunun gerekçede açıklanması aranmıştır. Kararda aktarılan Yargıtay yaklaşımı da rutin hesap hareketlerini örgütsel faaliyetten ayırmaktadır. Sanık Mesut Kesen'in düzenli okul ödemeleri ve hesabın önceki kullanımına ilişkin savunması bu ayrım açısından önemlidir. Hüküm kısmıyla karşılaştırılan somut usul bulgusu, alternatif mali açıklamayı sınamak için istenen yeni bilirkişi incelemesinin reddidir. [34]

8. GÖREV, İŞLEM VE KİŞİSEL CEZA SORUMLULUĞU

Diğer sanıkların savunmaları, askerî casusluk soruşturmasında tek tip bir görev ve tek tip bir sorumluluk bulunmadığını ortaya koymaktadır. Dosyanın planlanması, takip işlemleri, arama yapılması, aramadan sonra dijital kopya alınması, teknik raporun belirli bölümünün yazılması ve üst makama evrak gönderilmesi ayrı işlerdir. Bir kişinin bu zincirin bir noktasında görev alması, diğer aşamalardaki işlemleri bildiğini veya yönettiğini kendiliğinden göstermez.

Sanık Ziyattin Kurt, son savunmasında ilk dosyada yargılanan bir kişinin evindeki aramaya katılmadığını, arama bittikten sonra dijital kopya almak üzere görevlendirildiğini anlatmıştır. Bu ayrımın 2 Mayıs 2016 tarihli görüntü çözümleme tutanağıyla da doğrulandığını ileri sürmüştür. Ayrıca inceleme raporlarında materyalin bulunduğu adresin ve arama kararındaki kişinin adının yazılmasının, cihazın mülkiyeti hakkında kasıtlı bir tespit olarak yorumlanmasına itiraz etmiştir. Kurt'un açıklaması hem olay yerinde bulunduğu zamanı hem de rapordaki isimlendirme uygulamasını somut biçimde tartışmaya açmaktadır. [35]

Kurt, altı bilirkişinin iş bölümünü de açıklamıştır: Bazı kişiler dijital kopya almakta, bazıları inceleme yapmakta, uzmanlık alanına göre telefon ve diğer cihazlar farklı kişilerce incelenmektedir. Rapor altında birden çok imza bulunması ile her imza sahibinin her teknik işlemi bizzat yapması arasında fark vardır. Ceza sorumluluğu açısından bu savunmanın karşılığı, her imzanın otomatik olarak bütün içeriğe ilişkin suç kastı sayılması değil, kişinin hangi işlem ve bilgiyle bağlantılı olduğunun belirlenmesidir.

Bu savunmanın yargısal sonucu da önemlidir: sanık Ziyattin Kurt hakkında hükmün 75-A bendinde hem örgüt üyeliğinden hem delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme suçundan beraat kararı verilmiştir. Kurt örneği, görev ayrımının önemini gösterirken aynı zamanda davada bazı kişilerin sorumluluğunun ayrıştırıldığını da gösterir; onun savunması karşılanmamış bir mahkûmiyet örneği olarak kullanılamaz. [4]

Sanık Yaser Özoğlu, son savunmasında operasyonun başlangıcındaki arama talep yazısı ile kendisinin yerine imza attığı ileri sürülen yazının aynı belge olmadığını açıklamıştır. Yazışmaların tarih ve sayıları üzerinden, isnadın hangi evraka dayandığını tartışmıştır. Mahkeme başkanının imzanın kendisine ait olup olmadığını sorması üzerine Özoğlu, meselenin imzanın aidiyeti değil, söz konusu yazının işlemde kullanılan belge olup olmadığı olduğunu tekrar belirtmiştir. Savunmanın bu ayrımı, bir belgenin imzalanması ile isnat edilen adli sonuca yol açan belgenin düzenlenmesini birbirinden ayırmaktadır. [36]

Sanık Gökay Ersel Gülek ve müdafii ise bazı işlemlerde yazıcı olarak görevlendirildiğini, aramayı yapan veya materyali bulan kişi olmadığını ve birimde sınırlı süre çalıştığını açıklamıştır. Birleşen dosyadaki sanık Abdullah Akyürek ve sanık Süleyman Çelik de teknik yazışma ve hiyerarşik görev ayrımını savunmalarının merkezine koymuştur. Bu anlatımların ortak yönü, sanıkların "birimde görev yapmış olmak" ile "suça bilinçli katılım" arasındaki farkın incelenmesini istemesidir. [17, 37]

Bu itirazlar bakımından insan hakları sorunu, sorumluluğun bireyselleştirilmesidir. Mahkemenin her kişiye farklı ceza vermesi tek başına yeterli değildir. Kişinin hangi fiili hangi bilgi ve iradeyle işlediği, savunmanın gösterdiği görev ve zaman ayrımlarına cevap verilerek ortaya konulmalıdır. Aksi hâlde kurumsal işleyişe katılma, örgütsel suçun ispatı yerine kullanılabilir; kişinin yapmadığı veya bilmediği işlemlerden sorumlu tutulması riski doğar.

Savunmaların ortaya koyduğu farklı görevler: sanık Mevlüt Çakar bilgi notu hazırlamakla dinleme içeriğine erişmeyi; İbrahim Gönülal ve sanık Serkan Çiftçi paraf ve şekil

kontrolüyle içerik üretimini; sanık Memduh Tosun ve sanık Mesut Akkaya üst yazı ve gönderim işlerini operasyonel karar vermekten ayırmaktadır. Sanık Cemil Yörük tape yazımı ile imha sorumluluğunu tartışmaktadır. Sanık Erkan Değer görev yeri ve tarihlerini isnat edilen evrakla karşılaştırırken sanık Abdi Dural kodlama listesindeki göreve başlama ve birim bilgisine itiraz etmektedir. Bu savunmaların ortak noktası, sorumluluğun görev unvanından değil belirli fiil, bilgi ve yetkiden kurulması talebidir. Her biri Ek B'de kendi kaynağıyla gösterilmiştir.

Belge içeriğine ilişkin savunmalar: Çakmak, özel güvenlik görevlisinin sosyal güvenlik kaydında işçi olarak görünmesi nedeniyle evraka "işçi" yazıldığını açıklamıştır. Bu itiraz, yanlış bilgi yazıldığı iddiasına ve bilerek sahte belge düzenleme kastına doğrudan cevap vermektedir. Sanık Taner Aydın ise bazı adreslerin ikametgâh olarak değil, araştırılan faaliyetlerin yürütüldüğü yer olarak kaydedildiğini belirtmiştir. Bu iki savunmada asıl mesele, belgedeki alanın neyi bildirdiği ve sanığın bilgiyi hangi kaynağa dayanarak yazdığıdır. Sanık Yaser Özoğlu'nun hazırlık ve talimat saatlerine, sanık Ali Bilkay'ın soruşturmayı ne zaman öğrendiğine ilişkin açıklamaları da kişinin bilgisi ve katılım zamanıyla ilgilidir. Esaslı bu itirazların incelenmesi, suçlamaya etkili cevap verme hakkının ve kişisel sorumluluğun gereğidir. [Ek A, 3–6]

9. SAVUNMANIN DİNLENMESİ VE TARAFSIZLIK İTİRAZININ ETKİLİ İNCELENMESİ

Sanık Mesut Kesen, Ağustos 2016'daki duruşmalarda savunma süresine ilişkin yaklaşım ve mahkemenin tutumu nedeniyle reddihâkim talebinde bulunmuştur. Müdafii Mustafa Uncu, itirazın değerlendirilmesi için duruşmanın SEGBİS kayıtlarının çözümünün inceleme makamına gönderilmesini istemiştir. Mahkeme, kayıtların savunmalardan ibaret olduğunu, çözümün haftalar sürebileceğini ve gecikmeye yol açacağını belirterek bu talebi reddetmiştir. Reddihâkim talebi İzmir 3. Ağır Ceza Mahkemesince 25 Ağustos 2016'da reddedilmiştir. [38]

Sanık Mesut Kesen, ret kararı bildirildikten sonra itiraz etmeyeceğini ve itiraz hakkını kullanmadığını açıkça beyan etmiş; müdafii de aynı yönde açıklama yapmıştır. Bu tercih, kanun yolunun tüketildiği veya etkisiz olduğu iddiasında göz ardı edilemez. Buradaki eleştiri, kayıtların ilk incelemeye sunulmasına ilişkin ret işlemidir. [38]

Savunma süresine ilişkin anlatımlar farklıdır. Sanık Mesut Kesen, savunmasının bir saatle sınırlandırılmasından şikâyet etmiştir. Cumhuriyet savcısı ise süreye ilişkin bir açıklama yapılmış olsa da önceki gün savunmaların kesilmediğini ve iki sanığın savunmasının gün boyunca alındığını belirtmiştir. Bu uyuşmazlığın nesnel biçimde incelenebilmesi için ilgili duruşma kayıtları önem taşır. Kayıtların çözümünün zaman alacağı gerekçesiyle inceleme makamına gönderilmemesi, tarafsızlık şikâyetinin dayanağının incelenmesini sınırlandırmıştır. [38]

CMK m.24–28 çerçevesindeki başvuruda denetim konusu, ileri sürülen davranışın tarafsızlık görünümüne etkisidir. Mahkemenin talebin açık olduğunu ve çözümün gereksizliğini belirtmesi kendi gerekçesidir; savunma ise kayıtla doğrulama istemiştir. Bu

uyuşmazlıkta kaynak kaydın incelenmemesi etkili denetim bakımından önemlidir. Tek başına duruşmadaki sert veya özensiz bir ifade, tarafsızlık ihlalinin kanıtı olarak kullanılmamaktadır. [38, 8]

Sanık İlhan Uran'ın SEGBİS üzerinden ses sorunu bildirmesi, duyma ve cevap verme imkânı bakımından kayda değerdir. Etkisi, ilgili oturum ve varsa tekrar veya telafi işlemleriyle değerlendirilmelidir. Reddihâkim incelemesinde kayıt çözümünün reddi, savunma faaliyetini niteleyen savcılık dili ve heyet değişiklikleri aşağıda birbirinden ayrı ele alınmaktadır. [16, 38; Ek A, 23–28]

Savunma faaliyetinin nitelendirilmesi. 27 Şubat 2017 tarihli savcılık mütalaasında, avukatların talepleri örgütsel amaçla ilişkilendirilmiştir. Bu dil, savunma hakkının serbestçe kullanılabilmesi ve iddia makamının taleplere yaklaşımı bakımından somut bir inceleme konusudur. İfade savcıya aittir; mahkemenin tefrik talebini kabul etmesi, mütalaadaki bütün nitelemeleri benimsediği anlamına gelmez. Sanık Yaser Özoğlu'nun dosyanın "kumpas" olarak adlandırılmasına ve müfettişlerin tarafsızlığına itirazları da kayda geçirilmiştir. Bu başlıklar ayrı aktörlerin davranışlarını konu edinir. [Ek A, 23–24, 27]

Heyet değişiklikleri ve savunma süresi: Tutanaklarda farklı tarihlerde Oktay Tabur, Halil İbrahim Kibar, Fuat Şenoğlu, Mehmet Erol ve Bilal İnanç mahkeme başkanı olarak yer almaktadır. Değişiklikler, hükmü veren heyetin önceki savunmalara ve delil tartışmalarına nasıl hâkim olduğu sorusunu doğurmaktadır. Karabal'ın sözünü ettiği 36 personel, 36 hâkim veya 36 ayrı heyet anlamına gelmez. Kayıtlar heyet değişimini gösterir; değişimin dış müdahaleyle yapıldığını göstermez. Özoğlu'na beş dakikada toparlamasının söylendiği oturumda ise teknik savunmanın devam ettiği görülmektedir. Bu olay, bütün savunmanın beş dakika sürdüğü şeklinde aktarılamaz. Hak bakımından mesele, duruşmanın yönetimi sırasında esaslı savunma noktalarının açıklanmasına yeterli fırsat tanınmasıdır. [Ek A, 26, 28]

10. TUTUKLAMA GEREKÇELERİ VE ÖZGÜRLÜKTEN YOKSUN BIRAKMA KAYITLARI

Tutuklama iki ayrı eşikle incelenmektedir. AİHS m.5/1-c bakımından makul suç şüphesi nesnel olgulara dayanmalıdır; m.5/3 bakımından ise tutuklamanın gerekliliği ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanmalıdır. CMK m.100/3 katalog suçlarda tutuklama nedeninin varsayılmasına izin verir; bu izin suç şüphesini kendiliğinden oluşturmaz ve bireysel gereklilik denetimini ortadan kaldırmaz. Buradaki eleştiri, "varsayım" kelimesinin kullanılmasına değil, kanuni imkânın somut değerlendirme yerine kesin bir sonuç gibi uygulanmasına yöneliktir. [39, 40, 8, 41]

Sanık Abdullah Akyürek hakkında 19 Eylül 2016'da verilen tutuklama kararında, örgüt üyeliğinin katalog suçlardan olması nedeniyle "tutuklama nedeninin ve kaçma şüphesinin var sayılması" ifadesi kullanılmıştır. Kararda mevcut delil durumuna ve cezanın üst sınırına da atıf yapılmakla birlikte, kaçma şüphesinin hangi kişisel davranıştan çıkarıldığı bu gerekçede açıklanmamaktadır. Kişi özgürlüğünü sınırlayan kararın merkezine isnat edilen suçun kategorisi yerleştirilmiştir. [39]

Sanık Müjdat Karagöz hakkında 25 Mayıs 2017'de verilen kararda daha ileri bir ifade bulunmaktadır: Katalog suçlara atıfla "suç şüphesinin kanunen varsayılmasına" dayanılmıştır. Suç şüphesinin varlığı ile tutuklama nedeninin varlığı farklıdır. Suçun adı veya ağırlığı, kişinin o suçu işlediğine ilişkin olguların yerine geçemez. Kararın bu ifadesi, şüphenin somut delille kurulması gereğini bir kanuni varsayıma dönüştürmektedir. [39]

Tutuklamanın adli kontrole tercih edilmesi de kişisel gerekçe gerektirir. "Adli kontrol yetersiz kalacaktır" şeklindeki sonuç cümlesi; kişinin yükümlülüklere uyumu, sabit adresi, duruşmaya katılımı, delillere erişme imkânı ve somut kaçma davranışıyla açıklanmadığında denetlenebilir değildir. Ceza tehdidinin ağırlığı bu değerlendirmede dikkate alınabilir, fakat kişisel koşulların yerini alamaz.

Dosyada başka bir yaklaşımın mümkün olduğunu gösteren karar da vardır. 14 Mart 2017 tarihli 13. celsenin 4 numaralı ara kararında mahkeme; daha önce tahliye edilmiş olmayı, adli kontrol yükümlülüklerine uyulmasını, duruşmalara katılımı ve delillerin toplanmış olmasını değerlendirerek yeniden tutuklama talebini reddetmiştir. Aynı dosyada kişisel koşullarla değerlendirme yapılabilmiş olması, katalog suç formülünün zorunlu bir muhakeme yöntemi olmadığını göstermektedir. [42]

AİHM'in Mehmet Hasan Altan/Türkiye kararı, suç şüphesinin özgürlükten yoksun bırakmayı haklı gösterecek nesnel olgulara dayanması gereğini hatırlatmaktadır. Bu rapordaki eleştiri de tutuklamanın suç adı ve genel ceza tehdidi üzerinden gerekçelendirilmesinedir. İlk derece mahkûmiyetinden önceki tutuklama ile mahkûmiyetten sonraki özgürlükten yoksun bırakma farklı hukuki zeminlere sahiptir; yukarıdaki değerlendirme mahkûmiyet öncesi kararlara ilişkindir. [40]

Aşağıdaki tablo, adı belirtilen kişiler hakkındaki doğrulanmış tutuklama kararları ile 29.5.2019 tarihli hükümde yer alan özgürlük işlemlerini karşılaştırır. İkinci sütun doğrulanan tutuklama tarihini; üçüncü sütun hüküm tarihindeki tahliye, tutukluluğun devamı veya yakalama kararıyla ilgili işlemi gösterir. "Doğrulanmadı", tutuklama olmadığı anlamına gelmez. Ara tahliyeler ve yeniden tutuklamalar belirlenmeden iki tarih arasındaki takvim aralığı tutukluluk süresi sayılamaz. Tablo, güncel infaz durumunu veya tamamlanmış bir süre hesabını göstermemektedir. [4, 39, 40, 41, 42]

Alparslan Altan/Türkiye (16.4.2019, no.12778/17), ilk tutma anındaki makul şüphe ve özgürlükten yoksun bırakmanın öngörülebilir hukuki temelini inceler. Hâkimlik güvencelerine ilişkin kısmı bu davanın polis sanıklarına doğrudan aktarılmamıştır. Akgün/Türkiye (20.7.2021, no.19699/18) ise ByLock kullanımına ilişkin bilginin, içeriği ve bireysel bağlantısı açıklanmadan makul şüphe sayılmasını ve tutuklama denetiminde delile erişimi tartışır. Her iki karar, tutuklama anındaki somut olguların önemini destekler; sonraki mahkûmiyet ilk tutma gerekçesini geriye dönük olarak tamamlamaz. [43, 44]

Tutuklama, tahliye ve yakalama kararlarının kişi bazında karşılaştırılması

Yargılama sırasındaki sanık	Doğrulanan tutuklama tarihi	29.5.2019 tarihli hükümdeki işlem ve kaydın kapsamı	Dayanak
Abdullah Akyürek	19.9.2016 tutuklama	29.5.2019: mevcut yakalama kararının kaldırılması; yeniden tutuklama yok. Kesintisiz süre çıkarılamaz.	D31, ara 1; D43, ortak 3
Müjdat Karagöz	25.5.2017 tutuklama	Hüküm tarihine kadar kesintisiz tutulduğu kabul edilmemiştir. Ara tahliye tarihi bu çizelgede doğrulanmamıştır.	D13, ara 1
Mustafa Edip Çakmak	Tutuklama tarihi doğrulanmadı.	29.5.2019: adli kontrolle tahliye; mahkeme “4 yıla yakın” süreyi kaydetmiştir.	D43, ortak 2
Ramazan Özdemir	Tutuklama tarihi doğrulanmadı.	29.5.2019: adli kontrolle tahliye; mahkeme “4 yıla yakın” süreyi kaydetmiştir.	D43, ortak 2
Mehmet Emin Çakıcı	Tutuklama tarihi doğrulanmadı.	29.5.2019: adli kontrolle tahliye; mahkeme “4 yıla yakın” süreyi kaydetmiştir.	D43, ortak 2
Suat Güreycan	Tutuklama tarihi doğrulanmadı.	29.5.2019: adli kontrolle tahliye; mahkeme “4 yıla yakın” süreyi kaydetmiştir.	D43, ortak 2
Fahrettin Karaağaç	Tutuklama tarihi doğrulanmadı.	29.5.2019: adli kontrolle tahliye; mahkeme “4 yıla yakın” süreyi kaydetmiştir.	D43, ortak 2
Cem Kendigelen	Tutuklama tarihi doğrulanmadı.	29.5.2019: hükmen tutukluluğun devamı. Bu kayıt güncel infaz durumu değildir.	D43, ortak 4
Erkan Değer	Tutuklama tarihi doğrulanmadı.	29.5.2019: hükmen tutukluluğun devamı. Bu kayıt güncel infaz durumu değildir.	D43, ortak 4
Gökay Ersel Gülek	Tutuklama tarihi doğrulanmadı.	29.5.2019: hükmen tutukluluğun devamı. Bu kayıt güncel infaz durumu değildir.	D43, ortak 4
Mehmet Ali Şevik	Tutuklama tarihi doğrulanmadı.	29.5.2019: hükmen tutukluluğun devamı. Bu kayıt güncel infaz durumu değildir.	D43, ortak 4
Memduh Tosun	Tutuklama tarihi doğrulanmadı.	29.5.2019: hükmen tutukluluğun devamı. Bu kayıt güncel infaz durumu değildir.	D43, ortak 4
Özcan Karanfil	Tutuklama tarihi doğrulanmadı.	29.5.2019: hükmen tutukluluğun devamı. Bu kayıt güncel infaz durumu değildir.	D43, ortak 4
Taner Aydın	Tutuklama tarihi doğrulanmadı.	29.5.2019: hükmen tutukluluğun devamı. Bu kayıt güncel infaz durumu değildir.	D43, ortak 4
Yaser Özoğlu	Tutuklama tarihi doğrulanmadı.	29.5.2019: hükmen tutukluluğun devamı. Bu kayıt güncel infaz durumu değildir.	D43, ortak 4

Sanık Mesut Kesen ve sanık Seyfullah Özdemir yönünden de hükümde yakalama kararının kaldırılması ve yeniden tutuklamaya yer olmadığı kaydı vardır (D43, ortak 3). Sanık Yusuf Usşen ve Engin Öztürk hakkında tutuklamaya yönelik yakalama kararı, fiilen yakalandıklarını göstermez (D43, ortak 1). 7.2.2023 ilamında sanık Mevlüt Çakar’ın tutukluluğunun devamı kaydı bulunur; 2026 durumu buradan çıkarılamaz. [4, 6]

11. KANUN YOLU İNCELEMESİ VE GEREKÇELİ KARAR GÜVENCESİ

İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesinin 1 Mart 2021 tarihli kararında, çok sayıda sanık bakımından delillerde ve işlemlerde eksiklik bulunmadığı, değerlendirmenin yerinde olduğu ve ileri sürülen nedenlerin kabul edilmediği belirtilerek istinaf başvuruları esastan reddedilmiştir. Sanık Mesut Kesen ve sanık Suat Güreycan'ın örgüt üyeliği hükümlerine ilişkin bentlerde de bu genel dil kullanılmaktadır. [5]

Böyle bir formül, bu raporda gösterilen belirli itirazları tek başına cevaplamamaktadır. Ham verinin neden gerekli olmadığı, rapor yazarlarının neden dinlenmediği, alternatif ödeme açıklamasının nasıl değerlendirildiği veya savunmaya hazırlık imkânının nasıl yeterli bulunduğu somut olarak açıklanmalıdır. İlk derece yargılamasında karşılanmayan bir savunma ihtiyacı, kanun yolunda genel doğruluk cümleleriyle giderilmiş sayılamaz.

Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 7 Şubat 2023 tarihli kararı birçok hükmü onamış; sanık Mehmet Eruzun ve sanık Mevlüt Çakar yönünden ek araştırma yapılması gerektiğine karar vermiştir. Sanık Seydi Ali Duru yönünden ise bölge adliye mahkemesinin duruşma açmadan beraat kararı vermesini usule aykırı bularak bozma kararı kurmuştur. Bu son bozma sanık lehine beraatin yöntemine ilişkindir; bütün dosyada sanık lehine bir hak ihlali tespiti yapılmış gibi sunulamaz. [6]

Sanık Mehmet Eruzun ve sanık Mevlüt Çakar yönünden verilen araştırma bozmaları, kanun yolu denetiminin bazı eksiklikleri saptadığını gösterir. Bu bulgu, iç hukuk yollarının tümüyle etkisiz olduğu iddiasıyla bağdaşmaz. Diğer sanıklar yönünden farklı sonuç, tek başına eşitsizlik kanıtı değildir; her kişinin delil yapısı ve itirazlarıyla karşılaştırılmalıdır. [6]

Temyiz sonuçlarının ayrımı: İlamın I. bölümü kimi hükümler için kanun yolu sınırından temyiz reddidir; esastan onama değildir. II. bölüm Akyürek'in süresinde yapılmayan başvurusuna ilişkin ret kararını onamaktadır. IV. bölümde 32 kişi hakkındaki mahkûmiyetler yanında Çakar'ın sahtecilik hükümleri de onanmıştır; V. bölümde Çakar ve Eruzun'un üyelik mahkûmiyetleri ile Duru hakkındaki istinaf beraati bozulmuştur. Dolayısıyla "32 onama, 3 bozma", birbirini dışlayan 75 kişilik bir dağılım olarak kullanılamaz. [6]

İncelenen BAM kararındaki genel ret dili, banka açıklaması veya ham veri talebi gibi belirli itirazlara tek başına ayrıntılı cevap vermemektedir. Hüküm kısmına ve kanun yolu kararlarına dayalı incelememiz, ara karar ile ilgili kişi hakkındaki sonuç arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Üst mahkemenin ilk derece değerlendirmesini benimseyebilmesi de gözetilerek, genel ret ifadesi tek başına bütün yargılamada gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna dönüştürülmemiştir.

Sanık Mustafa Karabal yönünden örgüt, devletin birliği ve yasaklanan bilgileri açıklama isnatlarına ilişkin beraat onanmıştır. Sanık Selçuk Küçükaslan ile sanık Seyfullah Özdemir bakımından ilamın IV. bölümünde davanın reddi, Halim Yılmazer bakımından ceza verilmesine yer olmadığı sonucu yer alır. Sanık Ramazan Özdemir'in mahkûmiyetleri onananlar arasında olduğu özellikle ayrılmalıdır. Karabal'ın talepleri usul kaydı olarak

incelenmiştir; beraatle sonuçlanan suçlamada devam eden mahkûmiyet mağduriyeti ileri sürülmemektedir. AİHS m.6 mağdur sıfatı, şikâyetin türü ve giderimle ayrıca değerlendirilmelidir. [6]

Aşağıdaki karşılaştırma, aynı satırda savunma talebini, mahkemenin karşılığını ve ilgili hüküm sonucunu gösterir. Son sütundaki madde numaraları AİHS'ye aittir. Tabloda bir hakkın belirtilmesi, o kişi bakımından ihlalin kesin olarak saptandığı anlamına gelmez.

Talep, karar ve hüküm arasındaki bağlantı

Kişi	Talep / karşılık	Hüküm ve değerlendirme sınırı	Hak
Gülek	Haftada bir saat bilgisayar; 2.5.2019 müdafi görevlendirmesi. Sanık ve müdafi beyanı. [17]	Üyelik ve diğer mahkûmiyetler var. Kısıtlamanın kişiye etkisi kullanım ve hazırlık ihtiyacıyla değerlendirilmiştir. [4]	m.6/3-b,c
Mesut Kesen	Rapor yazarlarını dinletme ve yeni banka bilirkişisi talepleri reddedildi; itirazlar esasa bırakıldı. [19, 32]	Üyelik mahkûmiyeti var. Hüküm kısmı üzerinden bu delillerin belirleyici ağırlığı hakkında sonuç kurulmuyor. [4]	m.6/1, 6/3-d
Güreycan	SD kart ham verisi ve belirli günlere ilişkin HTS talepleri reddedildi. [24, 29]	İşlem suçlarından beraat, üyelikten mahkûmiyet. HTS reddinin üyelik hükmüne etkisi belirlenemiyor. [4]	m.6/1, 6/3-b
Çakıcı / Karabal	Tarih uyuşmazlığı ve ham veri/telefon analizi taleplerine ret kararları. [25, 26]	Ara kararlar doğrulandı. Hüküm sonucundan, itirazların hiç değerlendirilmediği sonucu çıkarılmıyor.	m.6/1
Kurt	Aramaya katılma ile sonradan dijital kopya alma görevini ayıran savunma. [35]	Üyelik ve delil suçundan beraat. Karşılanmamış mahkûmiyet örneği değildir. [4]	Bireyselleştirme
Akyürek / Karagöz	Katalog suçtan kaçma veya suç şüphesi varsayımı içeren tutuklama kararları. [39]	Karar metinleri mevcut. Doğrulanmış özgürlük işlemleri §10'daki çizelgededir.	m.5/1-c; 5/3

12. ULUSLARARASI İZLEME BULGULARIYLA KARŞILAŞTIRMA

Uluslararası kuruluşların Türkiye hakkındaki değerlendirmeleri, bu dosyaya ilişkin bir ihlal kararı değildir. Bununla birlikte yargılamanın yürüdüğü dönemde savunma hakkını ve bağımsız yargısal denetimi etkileyen koşulları açıklamaktadır. Aşağıdaki karşılaştırma, ülke düzeyindeki tespitlerle dosyada belgelenen işlemlerin ortaklaştığı noktaları gösterir.

12.1 BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği

OHCHR'nin Ocak–Aralık 2017 dönemini inceleyen Mart 2018 raporu, olağanüstü hâl uygulamalarının yargı bağımsızlığı ve adalete erişim üzerindeki etkilerini ele almıştır. Raporda avukatların müvekkilleriyle özdeşleştirilmesi ve aynı veya bağlantılı suçlamalarla karşılaşması; hukuki yardım bulmakta yaşanan güçlükler ve yargısal kurumlar üzerindeki kontrol riskleri açıklanmaktadır. Bu değerlendirmeler özellikle §§55–57'de yer almaktadır. [45]

Bu dosyada 27 Şubat 2017 tarihli savcılık mütalaasının avukatların usul taleplerini örgütsel amaçla ilişkilendirmesi, savunmanın müvekkile yöneltilen suçlamayla özdeşleştirilmesi tehlikesinin somut bir örneğidir. Bu sözlerin savcıya ait olması, sorumluluğun doğru aktöre yüklenmesini gerektirir. Mahkemenin tefrik kararı, sözlerin tamamını benimsediği anlamına gelmez. Ancak savunma talebinin içeriği yerine örgütsel niyet atfının öne çıkması, avukatın görevini serbestçe yerine getirmesi bakımından ciddi bir kaygıdır. [Ek A, 23]

OHCHR ayrıca idari ihraçlar bağlamında delile erişim ve iddialara karşı çıkma imkânındaki sorunları ele almıştır (§65). Bu tespit doğrudan ceza mahkûmiyetleri hakkında değildir. Dosyamızdaki karşılığı, ayrı bir hukuki alanda ortaya çıkan aynı usul ihtiyacıdır: kişi aleyhindeki veriyi öğrenebilmeli ve ona etkili cevap verebilmelidir. Şifreli raporlar ve ham veri talepleri hakkındaki ara kararlar, bu ihtiyacın soyut olmadığını göstermektedir. [45; Ek A, 7, 12–15]

12.2 Uluslararası Hukukçular Komisyonu

Uluslararası Hukukçular Komisyonunun (ICJ) 2018 tarihli Justice Suspended raporu, olağanüstü hâl döneminde adalete erişimi incelemektedir. Yargı mensuplarına yönelik geniş çaplı işlemlerin bağımsızlık üzerinde oluşturduğu baskı ve etkili yargısal giderim sorunları raporun başlıca konularındandır. Avukatla görüşmelerin gizliliği, sıklığı ve süresine yönelik sınırlamalar ile dosyaya erişim güçlükleri de hukuki yardımın etkililiği bakımından ele alınmıştır. [46]

Akyürek'in müdafi görüşmelerine ilişkin başvurusu, sanık Mesut Kesen'in dosyayı inceleme talebi ve son savunmalar aşamasındaki müdafi değişiklikleri bu çerçevede birlikte anlam kazanmaktadır. Avukatın dosyada bulunması, delilleri bilerek ve sanıkla yeterince çalışarak savunma yapabildiği anlamına gelmez. Mahkemenin bazı savunmaları yeni müdafilerle yeniden alması olumlu bir işlemdir. Bununla birlikte değişikliklerin hükme yakın yapılması, hazırlık süresini yargılamanın gerçek bir parçası hâline getirmeyi gerektirir. [Ek A, 9–11]

ICJ'nin yapısal bağımsızlık değerlendirmesi, bu dosyada herhangi bir hâkimin dışarıdan talimat aldığını kanıtlamaz. Dosyadaki somut bağımsızlık ve tarafsızlık incelemesi, reddihâkim sürecinde kayıtların kullanılabilmesi, duruşma yönetimi ve değişen heyetin savunmaya hâkimiyeti üzerinedir. Ülke raporu bağlamı açıklarken, dava hakkında sonuç doğuran değerlendirme bu somut kayıtlara dayanır. [Ek A, 25–28]

12.3 Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi

Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisinin 2459 (2022) sayılı kararı, Türkiye'nin yükümlülüklerini izleme çerçevesinde yargı bağımsızlığı, kuvvetler ayrılığı ve geniş terörle mücadele uygulamaları hakkındaki kaygıları kayda geçirmiştir. Karar, Hâkimler ve Savcılar Kurulunun yapısı ile bağımsızlık güvencelerini ve denge-denetim mekanizmalarındaki zayıflamayı da ele almaktadır (§§4, 9.1, 10.6 ve 11). [47]

Bu çerçeve, dosyada görev unvanı, banka hareketi veya iletişim kaydından kişisel suçluluğa nasıl geçildiğinin açıklanmasını daha önemli kılmaktadır. Görev paylaşımı ve olağan işlem savunmaları, örgüt isnadının karşısında tali açıklamalar değildir; kişinin fiili ile suçun unsurları arasındaki bağı tartışmaktadır. Gülek'in para kaynağı, Çakmak'ın erişim yetkisi ve sanık Taner Aydın'ın kişi eşleştirmesi itirazları bu nedenle somut delil denetimi gerektiren savunmalardır. [Ek A, 1, 16, 18]

Üç kuruluşun değerlendirmeleri birlikte okunduğunda ortak eksen; savunmanın serbestçe yapılması, delile etkili erişim ve bağımsız yargısal denetimdir. Dosyadaki ret kararları ve erişim engelleri bu eksenlerle örtüşmektedir. Bu örtüşme, her sanık yönünden otomatik ihlal sonucu doğurmaz; belgelenmiş kısıtlamaların birbirinden kopuk olaylar olarak değil yargılamanın bütünündeki savunma kapasitesi üzerindeki etkileriyle ele alınmasını destekler.

13. SONUÇ VE ULUSLARARASI İZLEME TALEPLERİ

Sonuç: İncelenen tutanaklar, savunmanın ham veriye erişim, rapor yazarlarını dinletme ve lehe delil toplatma taleplerinin reddedildiği somut işlemleri belgelemektedir. Bu taleplerin bir bölümü, verinin kişiye aidiyetini, işlemin amacını ve sanığın fiile katılımını sınamaya yöneliktir. Ret gerekçelerinde bu bağlantıların yeterince açıklanmaması, çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği bakımından ciddi bir sorun oluşturmaktadır. Bulguların hükme etkisi, her sanık ve suç bakımından beraat, mahkûmiyet, bozma ve telafi işlemleriyle birlikte değerlendirilmelidir.

BM özel usullerine yönelik talepler: Hâkimlerin ve avukatların bağımsızlığı ile terörle mücadelede insan hakları alanındaki özel raportörlerin, raporda belgelenen işlemleri yetkileri kapsamında incelemesi ve Türkiye makamlarından gerekçeli yanıt istemesi talep edilmektedir. Yanıtın şu soruları kişi ve işlem bazında karşılaması gerekir: Savunmaya hangi ham veriler, hangi tarihte ve hangi inceleme araçlarıyla açılmıştır? Rapor yazarlarına yöneltilmek istenen sorular hangi usulle yanıtlanmıştır? Lehe delil taleplerinin sonuca etkisiz olduğu nasıl belirlenmiştir? Bu işlemler kanun yolunda hangi gerekçelerle denetlenmiştir? Güncel ve devam eden somut bir tehlikenin doğrulanması hâlinde acil çağrı mekanizması ayrıca değerlendirilmelidir. [48]

Avrupa Konseyine yönelik talepler: Yalçınkaya kararının icrası kapsamında Kural 9.2 yoluyla sunulacak bildirimin, teknik delile etkili itiraz ve kişisel ceza sorumluluğunun bireyselleştirilmesine ilişkin somut uygulama örneklerini içermesi önerilmektedir. Bakanlar Komitesinin, Türkiye'nin bildirdiği tedbirlerin mahkemelerde uygulanmasını gösteren karar örnekleri ve sonuçları hakkında açıklama istemesi talep edilmektedir. Bu dosyadaki bütün hükümler hakkında aynı ihlal bulunduğu ileri sürülmemektedir; icra denetimi, ulusal mahkûmiyetlere karşı ayrı bir temyiz yolu değildir. [13, 14, 49]

AGİT/ODIHR'e yönelik talepler: Bozma sonrasında devam eden duruşmaların doğrulanması hâlinde, savunmaya hazırlık süresi, teknik delile erişim, tanık ve uzmanlara soru yöneltme imkânı ile ara kararların gerekçeleri bakımından duruşma gözlemi

yapılması talep edilmektedir. İzleme bulgularının, mahkemenin uyguladığı telafi tedbirlerini de kapsayacak biçimde raporlanması önerilmektedir. [11]

Yargısal giderim ve izleme: Yetkili yargı mercileri, raporda gösterilen somut savunma itirazlarını ilgili kişi ve suç bakımından ele almalı; reddedilen taleplerin ispat konusuyla bağlantısını ve hükme etkisini açıklamalıdır. İhlal saptandığında, teknik veriye etkili erişim, gerekli uzman veya tanık incelemesi ve yeterli hazırlık süresi sağlanarak uygun giderim uygulanmalıdır. Koşulları oluştuğunda yeniden yargılama değerlendirilmelidir. İzleme kapsamında, üç kişi yönünden bozma sonrası kararların tarih ve sonuçlarının, bireysel başvuruların aşamalarının ve özgürlükten yoksun bırakmanın güncel hukuki temelinin açıklanması istenmektedir. Bu bölüm, önerilen başvuru ve talepleri belirtir; başvuruların yapılmış olduğu beyanı değildir.

İNCELEMENİN KAPSAMI VE KAYNAKLAR

İnceleme; iddianameler, sanık ve müdafi savunmaları, duruşma tutanakları, ara kararlar, gerekçeli kararın ilgili bölümleri ve hüküm sonuçları ile istinaf ve temyiz kararlarını birlikte değerlendirmektedir.

Ek A–D, bu ana rapora eşlik eden ayrı Ekler dosyasında sunulmaktadır. Ek A, savunma talepleri ve mahkeme işlemlerini 36 başlıkta hukuki değerlendirmeleriyle birlikte ele alır. Ek B, hükümde sıralanan 75 kişi için kaynaklı savunma notlarını; Ek C, incelemeye esas 44 belgenin envanterini; Ek D ise kritik ara kararlardan özgün alıntıları içerir.

Kısaltmalar: KOM, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele birimidir. HTS, iletişimin içeriğinden farklı olarak arama/bağlantı trafiğine ilişkin kayıtlardır. SEGBİS, Ses ve Görüntü Bilişim Sistemidir. SD kart taşınabilir dijital depolama aracıdır. Fişleme/kod kaydı, kişiler hakkında listelere girilen sınıflandırmayı ifade eder; sınıflandırmanın doğruluğu ayrıca tartışmalıdır. R Büro, savunmalarda görev bölümü tartışılan büro adıdır. T Tipi, ceza infaz kurumunun sınıfıdır. ByLock, kullanım ve aidiyet kayıtları örgüt isnadında kullanılan bir mesajlaşma uygulamasıdır.

Kişisel veri notu: Raporda kişi adları, savunmalar ve yargısal sonuçlar, ilgili işlemin denetlenebilmesi için kullanılmaktadır. Kimlik numaraları, kişisel adresler, telefon ve hesap numaraları yayımlanmamaktadır. Tıbbi tanı ve gereksiz aile ayrıntıları çıkarılmış, mali bilgiler hukuki değerlendirmeyi açıklayacak ölçüyle sınırlandırılmıştır. Bu sunum anonimleştirme veya bütün ilgililerin rızasının alındığı beyanı değildir.

KAYNAK NOTLARI

Kaynaklar ilk atıf sırasıyla numaralandırılmıştır. Tutanaklar mahkeme, esas, celse ve ilgili kişi/ara karar üzerinden tanımlanır. Celse başlangıç tarihi, devam oturumlarındaki her işlemin tarihi değildir.

[1] Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 7.2.2023, E.2021/20628, K.2023/471; olayların başlangıcına ve İzmir 12. Ağır Ceza Mahkemesinin 26.2.2016 tarihli beraat kararına ilişkin anlatım.

[2] İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı, 2014/93685 soruşturma, 2016/864 iddianame; ayrıca 2014/82482 soruşturma, 2016/1103 iddianame. Suçlama çerçevesi ve farklı soruşturmaların kapsamı. ·

[3] İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesi, E.2016/106, K.2017/191; E.2016/97 ile birleştirme kararı.

[4] İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesi, 29.5.2019, E.2016/97, K.2019/335; hüküm bölümü. Tarih ve künye ayrıca BAM kararının ilk sayfasında doğrulanmaktadır. ·

[5] İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi, 1.3.2021, E.2020/1447, K.2021/249; özellikle Mesut Kesen ve Suat Güreycan hakkında üyelik suçuna ilişkin istinaf ret bentleri.

[6] Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 7.2.2023, E.2021/20628, K.2023/471; onama ve bozma bölümleri, Mehmet Eruzun, Mevlüt Çakar ve Seydi Ali Duru hakkındaki değerlendirmeler.

[7] Türkiye'nin OHAL ve sapma bildirimleri: Avrupa Konseyi Antlaşmalar Ofisi, AİHS m.15 kapsamında 21.7.2016 bildirimi ve 8.8.2018 tarihli geri çekme; BM Antlaşmalar Koleksiyonu, MSHS m.4 bildirimi. OHAL 19.7.2018'de sona ermiştir. · https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/?codeNature=0&module=declarations-by-treaty&numSte=005 https://treaties.un.org/pages/Declarations.aspx?chapter=4&index=T%C3%BCrkiye&lang=_en&treaty=335

[8] 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu; ilgili hükümler m.24–28, 100–101, 134, 177–178, 201, 206–207, 217, 230. TBMM bağlantısı kanunun 4.12.2004'te kabul edilmiş metnidir; güncel konsolide metin yerine kullanılmamıştır. Rapordaki değerlendirme, dosyada işlem tarihinde uygulanan hükümler ve kararlarda belirtilen ret nedenleri üzerindendir. · https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D22/Y1/T1/KanunMetni/342d2db4-54b8-4a1e-a94b-213571f2448c.html https://mevzuat.adalet.gov.tr/mevzuat/102946?query=Madde+1

[9] Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, özellikle m.5, m.6 ve m.7. Raporun hak ekseninin normatif dayanağı. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ENG İncelenen hükümler: m.5, 6, 7, 15, 34 ve 46; maddeler ilgili bölümde belirtilmiştir.

[10] BM İnsan Hakları Komitesi, Genel Yorum 32, CCPR/C/GC/32, 23.8.2007, §§32–34 ve 39; Genel Yorum 35, CCPR/C/GC/35, 16.12.2014, §38. MSHS m.9 ve m.14'ün yorumuna ilişkindir. · https://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=641Wz0rRY0acJvKnVv9RG6v6rQzzwVQsrH3ggZCLBtB0sCi3xfCIzPwcfrRXUCZBYh9NwFwzoxpgEXu8oTtmIw%3D%3D https://www.ohchr.org/en/calls-for-input/general-comment-no-35-article-9-liberty-and-security-person

[11] AGİT: Viyana 1989 §13.9; Kopenhag 1990 §§5.15–5.19 ve §12; Moskova 1991 §§19–20. ODIHR, Legal Digest of International Fair Trial Rights, 2012, özellikle §§6.3.4–6.3.5 ve 6.7.2. · https://cdn.osce.org/sites/default/files/f/documents/9/8/24344.pdf https://www.osce.org/files/f/documents/1/f/94214.pdf

[12] AİHM Büyük Daire, Yüksel Yalçınkaya/Türkiye, 26.9.2023, başvuru no.15669/20. Elektronik delile etkili itiraz, bireysel sorumluluk ve suçta kanunilik değerlendirmeleri. https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-227636

[13] Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 12.6.2025, CM/Del/Dec(2025)1531/H46-41, Yüksel Yalçınkaya; karar §§2–6: https://rm.coe.int/0900001680b64877 . Sekretarya notları, yeniden yargılama süreci: https://rm.coe.int/tur-1531-h46-41-yuksel-yalcinkaya-notes-unofficial-translation/4880296ad4

[14] Türkiye, güncellenmiş eylem planı, 12.10.2026, DH-DD(2026)1298, özellikle §94. Hükümet bildirimi: https://hudoc.exec.coe.int/eng?i=DH-DD%282026%291298E

[15] İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesi, E.2016/97, 19.12.2016 tarihli 3. celse tutanağı, ara karar 45: dijital dosya hacmi ve cezaevinde bilgisayar erişimi.

[16] E.2016/97, 19.2.2018 tarihli 24. celse tutanağı ve devam oturumları: İlhan Uran'ın 19.3.2018 tarihli dilekçesi; İzmir 1 Nolu T Tipi Cezaevinin 9.1.2018 tarihli yazısı ve bilgisayarda incelemeye ilişkin kararlar.

[17] E.2016/97, 24.4.2019 tarihli 31. celse tutanağı ve devam oturumları: Gökay Ersel Gülek ile müdafii Firuze Korkmaz'ın son savunmaları. Ayrıca 15.10.2018 tarihli 28. celse, Yasin Çakmak'ın veri biçimi ve uzman yardımına ilişkin savunması. ·

[18] AİHM, Rook/Almanya, 25.7.2019, no.1586/15; Sigurður Einarsson ve diğerleri/İzlanda, 4.6.2019, no.39757/15. Her iki dosyada veri erişimi yönünden ihlal bulunmamıştır. Einarsson'da tarafsızlık yönünden ayrıca ihlal vardır. Resmî karar ve basın özetleri karşılaştırılmıştır. · · https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-194614 https://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-6468308-8521606 https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-193494

[19] E.2016/97, 13.11.2017 tarihli 22. celse tutanağı ve devam oturumları, ara kararlar 5–6: Mesut Kesen'in rapora itirazı ve rapor yazarlarının dinlenmesi talebi.

[20] Aynı 22. celse tutanağı, ara karar 27: ByLock ham veri, adli imaj, hash ve bilirkişi talepleri; Yargıtay 16. Ceza Dairesi, 24.4.2017, E.2015/3, K.2017/3 kararına dayalı ret.

[21] E.2016/97, 4.2.2019 tarihli 30. celse tutanağı: ByLock verilerine ilişkin bilirkişi talepleri ve genel Yargıtay kararlarına atıfla verilen ret kararı.

[22] İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesi, E.2016/97, 31. celse SEGBİS dökümü: Mesut Kesen müdafii Av. Mustafa Uncu'nun 23.7.2016 tarihli aramaya ilişkin son savunması; Ramazan Özdemir, Muhammet Ali Özmen ve Yusuf Usşen'in imaj ve delil güvenliği açıklamaları. Ek C, D26.

[23] E.2016/97, 1.6.2018 tarihli 26. celse tutanağı ve devam oturumları: Garson kod adlı gizli tanığın SEGBİS aracılığıyla dinlenmesine ilişkin kayıtlar.

[24] E.2016/97, 14.11.2018 tarihli 29. celse tutanağı, Suat Güreycan başlığı: aynı tarihli ham veri, üst veri ve işlem tutanakları talebi ile ret kararı.

[25] E.2016/97, 31. celse tutanağı, Mustafa Karabal'ın son savunması öncesindeki ara karar: SD kart ham verileri ve HTS kayıtlarının getirtilmesi taleplerinin reddi.

[26] Aynı 31. celse tutanağı, Mehmet Emin Çakıcı'nın delil talepleri ve son savunması: SD kart tarihleri, görevlendirme tarihi, ByLock incelemesi ve tanık anlatımlarına ilişkin itirazlar; bunları izleyen ara karar.

[27] Aynı 31. celse tutanağı, gelen evraklar bölümü: Taner/Ali Aydın isim düzeltmesi; Ankara'dan gelen 21.2.2019 tarihli yazı ve eklerindeki on dört kişi hakkında listelerde veri bulunmadığına ilişkin bildirim.

[28] E.2016/97, 22. celse tutanağı, ara karar 4: Gökay Ersel Gülek'in satış sözleşmesi ve proje belgeleri talepleri. Ara karar 131: Kürşat Şenol Yılmaz müdafiinin büro iş bölümünü açıklayacak kişilerin yeniden dinlenmesi talebi.

[29] E.2016/97, 31. celse tutanağı: Gökay Ersel Gülek'in KOM Şubesinin gizli dinleme cihazı tarama görevi ve cihazları hakkındaki talebi; Suat Güreycan'ın tutanaktaki gün ve önceki güne ilişkin HTS talebi; ret kararları.

[30] AİHM Büyük Daire, Murtazaliyeva/Rusya, 18.12.2018, başvuru no.36658/05. Savunma tanığı talebi için üç aşamalı inceleme, §158. Bu karar kendi olaylarında ihlal bulmamıştır; burada değerlendirme ölçütü için kullanılmaktadır. https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-187932

[31] E.2016/97, 29. celse tutanağı, Suat Güreycan ve Taner Aydın başlıkları: otel kayıtlarını açıklayan resmî görevlendirme, kurs ve toplantı belgelerinin getirtilmesine ilişkin kararlar.

[32] E.2016/97, 29. celse tutanağı, Mesut Kesen başlığı: Recai Üstün'ün 1.11.2018 tarihli raporuna karşı 5.11.2018 tarihli dilekçe; ödeme ve bakiye tablosu; yeniden bilirkişi talebinin reddi.

[33] TCMB, 15.1.2014 gösterge kurları, ABD doları döviz satış: 2,1951 TL. https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/201401/15012014.xml

[34] AYM, Raziye Akçay, 28.6.2022, B. No:2019/1665, özellikle §§24–27 ve 45–47; RG 2.9.2022, 31941. Resmî karar künyesi ve erişilebilen karar metni yayımı. Banka işlemlerinin olağan niteliğine ilişkin Yargıtay kararları bu AYM kararında aktarılmaktadır. · https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/1665 https://www.zulkufarslan.av.tr/aym-raziye-akcay-karari-bank-asya/

[35] E.2016/97, 31. celse tutanağı, Ziyattin Kurt'un son savunması ve sorulara cevapları: arama/dijital kopya alma ayrımı, raporlardaki isimlendirme ve bilirkişiler arasındaki iş bölümü.

[36] E.2016/97, 31. celse tutanağı, Yaser Özoğlu'nun son savunması: arama talep yazıları ve imza tartışması; savcı ve mahkeme başkanının savunmaya müdahaleleri.

[37] İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesi, E.2016/106, 12.8.2016 tarihli 2. celse (Süleyman Çelik) ve 19.9.2016 tarihli 3. celse (Abdullah Akyürek); görev ve teknik yazışma savunmaları. ·

[38] E.2016/97, 22.8.2016 tarihli 2. celse tutanağının 24–25.8.2016 oturumları: Mesut Kesen ve müdafii Mustafa Uncu'nun reddihâkim/SEGBİS çözümü talepleri; ara karar 2; İzmir 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 25.8.2016 tarihli 2016/771 D. İş kararı bildirimi.

[39] E.2016/106, 19.9.2016 tarihli 3. celse, ara karar 1 (Abdullah Akyürek). E.2016/97, 25.5.2017 tarihli 16. celse, ara karar 1 (Müjdat Karagöz). ·

[40] AİHM, Mehmet Hasan Altan/Türkiye, 20.3.2018, başvuru no.13237/17. Tutuklamaya dayanak makul şüphenin somut olgularla kurulmasına ilişkin değerlendirme. https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-181862

[41] AİHM Büyük Daire, Buzadji/Moldova, 5.7.2016, no.23755/07; AİHS m.5/3 kapsamında ilgili ve yeterli tutuklama gerekçeleri. Makul suç şüphesi bakımından ayrıca kaynak notu 31'deki Mehmet Hasan Altan kararı. https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-164928

[42] E.2016/97, 14.3.2017 tarihli 13. celse tutanağı, ara karar 4: adli kontrole uyum, duruşmaya katılım ve delillerin toplanmasına dayalı yeniden tutuklama talebinin reddi.

[43] AİHM, Alparslan Altan/Türkiye, 16.4.2019, no.12778/17; AİHS m.5/1, tutmanın hukuki temeli ve makul şüphe. https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-192804

[44] AİHM, Akgün/Türkiye, 20.7.2021, no.19699/18; AİHS m.5/1, 5/3 ve 5/4. Resmî içtihat kaydı: https://ks.echr.coe.int/web/echr-ks/w/akg%C3%BCn-v.-turkey-no.-19699/18-2

[45] OHCHR, Report on the impact of the state of emergency on human rights in Turkey, including an update on the South-East, Mart 2018; Ocak–Aralık 2017 dönemi, özellikle §§55–57 ve 65. OHCHR raporunun UNHCR Refworld nüshası. https://www.refworld.org/sites/default/files/legacy-pdf/en/2018-3/5ab146c14.pdf

[46] International Commission of Jurists, Justice Suspended: Access to Justice and the State of Emergency in Turkey, 2018; yargı bağımsızlığı, s.17–21; avukata erişim, s.34–36. https://www.icj.org/wp-content/uploads/2018/12/Turkey-Access-to-justice-Publications-Reports-2018-ENG.pdf

[47] Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi, Resolution 2459 (2022), The honouring of obligations and commitments by Türkiye, özellikle §§4, 9.1, 10.6 ve 11. https://pace.coe.int/en/files/31343/html

[48] OHCHR, Özel Usullere başvuru portalı ve iletişim türleri: https://spsubmission.ohchr.org/

[49] Avrupa Konseyi, AİHM kararlarının icrasında sivil toplum bildirimleri, Kural 9.2: https://www.coe.int/en/web/execution/submissions